

ARCHEOLOGIENOTA 2022A404
Huldenberg (Ottenburg) - Tommestraat

DEEL I - VERSLAG VAN RESULTATEN

ATELIER ILSE ROOVERS
ARCHEOLOGISCHE STUDIES
RAPPORT 47

Atelier Ilse Roovers

Bergstraat 39

2861 Onze-Lieve-Vrouw-Waver

0495 / 88 72 88

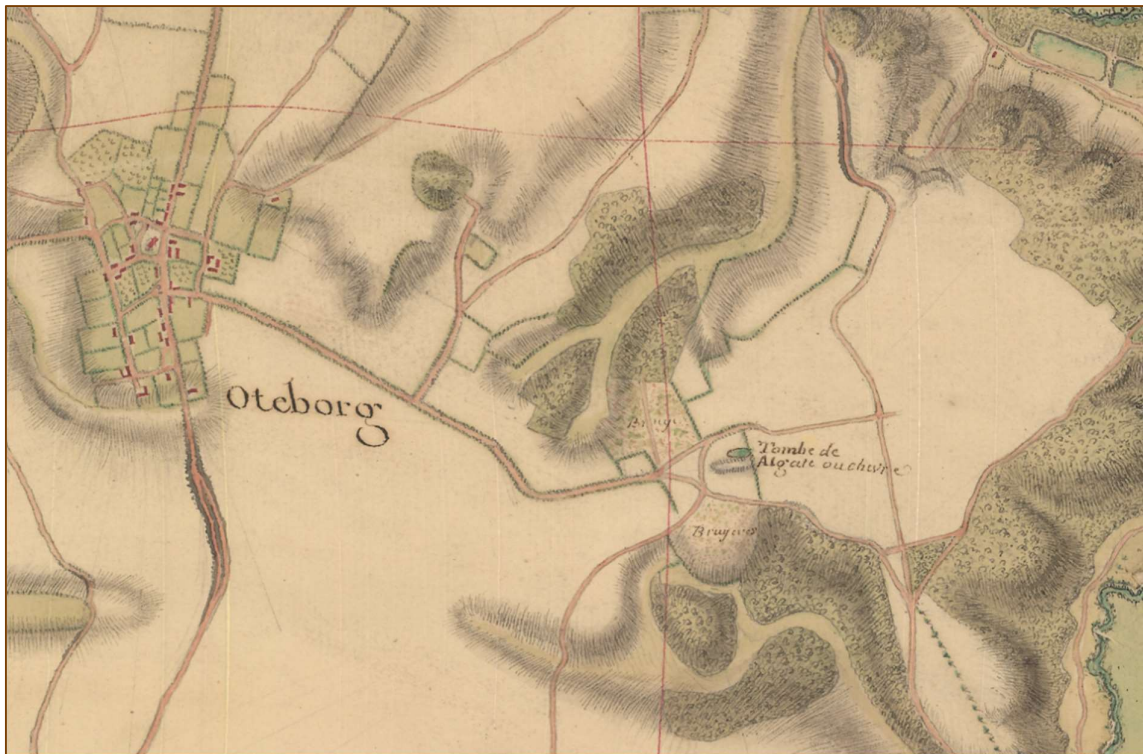
© Atelier Ilse Roovers, Archeologische studies 47, 2022.

Illustratie voorblad: detail uit de historische topografische kaart van Villaret (1745-1748).

Op de teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Gelieve mij de wens om gebruik te maken van de teksten of illustraties schriftelijk over te maken. Deze uitgave mag niet zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt. Gegevens worden niet gedeeld met derden zonder uitdrukkelijke toestemming van de opdrachtgevers of initiatiefnemers. Atelier Ilse Roovers aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

ARCHEOLOGIENOTA 2022A404 Huldenberg (Ottenburg) - Tommestraat

DEEL I - VERSLAG VAN RESULTATEN

Ilse Roovers

Onze-Lieve-Vrouw-Waver
2022

Inhoudstafel

DEEL I : VERSLAG VAN RESULTATEN

1.	INLEIDING	6
1.1	Administratieve fiche.....	6
1.2	Introductie	7
1.3	Methodiek en indeling.....	10
2.	BESCHRIJVING VAN DE GEPLANE WERKZAAMHEDEN	12
2.1	Huidige toestand.....	12
2.2	Nieuwe toestand.....	12
3.	BUREAUSTUDIE.....	17
3.1	Landschappelijke context.....	17
3.2	Archeologische context	23
3.3	Historische context	26
3.3.1	Cartografische bronnen	26
3.3.2	Historische topografische kaarten NGI en luchtfotografie.....	26
4.	SYNTHESE.....	31
5.1	Conclusies uit de bureaustudie en waardebeoordeling	31
5.2	Impact.....	32
5.4	Advies	33
5.	SAMENVATTING.....	34
	Bibliografische referenties.....	35
	Lijst van figuren.....	37
	Lijst van foto's en tabellen	37

1. INLEIDING

1.1 Administratieve fiche

Project	Archeologienota Huldenberg (Ottenburg)-Tommestraat	
Projectcode	2022A404	
Geplande ingreep	Stedenbouwkundige handeling: sloop van een bestaande veranda/terras en bouw van een nieuwe veranda	
Totale oppervlakte	1.039,63m ²	
Oppervlakte bodemingreep	29.20m ²	
Wetgeving	De wetgeving met betrekking tot de archeologie: het onroerend erfgoed decreet van 12 juli 2013 en het onroerend erfgoed besluit van 16 mei 2014, die voor archeologie in werking traden op 1 juni 2016, gewijzigd op 18 juli 2017 en met terugwerkende kracht toepasbaar vanaf 1 juni 2017. Het betreft een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarvan de totale oppervlakte van de kadastrale percelen 300 m ² of meer bedraagt en waarbij de percelen minstens deels binnen een archeologische zone liggen.	
Gemeente	Huldenberg	
Deelgemeente	Ottenburg	
Provincie	Vlaams-Brabant	
Arrondissement	Leuven	
Kadastrale gegevens	Huldenberg, 5 ^{de} afdeling Ottenburg, sectie C 144/M	
Bounding Box	X	Y
	168.934,72	159.741,83
	168.971,60	159.693,10
Autorisatie	Ilse Roovers, OE/ERK/Archeoloog/2019/00032	
Auteur	Ilse Roovers	
Onderzoekstermijn	Januari 2022	
Trefwoorden	Archeologienota, bureaustudie, beschermde archeologische site Ottenburg, <i>enclosure site</i> , langbed <i>De Tomme</i> , Huldenberg, Ottenburg.	

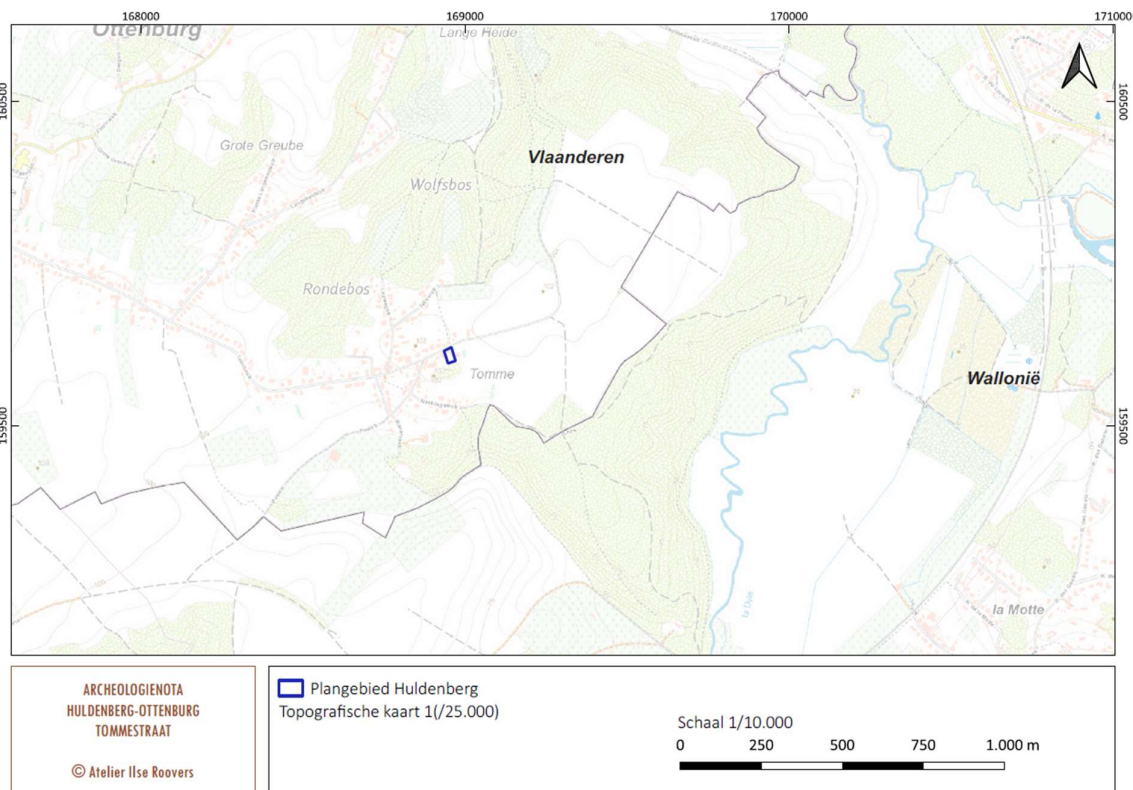
1.2 Introductie

Het terrein waarvoor een **stedenbouwkundige handeling** wordt aangevraagd, is gelegen aan de Tommestraat in Ottenburg, deelgemeente van Huldenberg en omvat het kadastrale perceel Huldenberg/5de afdeling Ottenburg, sectie C 144/M (figuur 1 -5). Het plangebied situeert zich binnen een archeologische zone: de beschermde archeologische site van Ottenburg¹ (figuur 2).

Het perceel ligt volgens het gewestplan in woongebied met landelijk karakter. Het terrein is deels bebouwd en deels onbebouwd (figuur 4). De totale oppervlakte van het terrein bedraagt 1.039,63m².

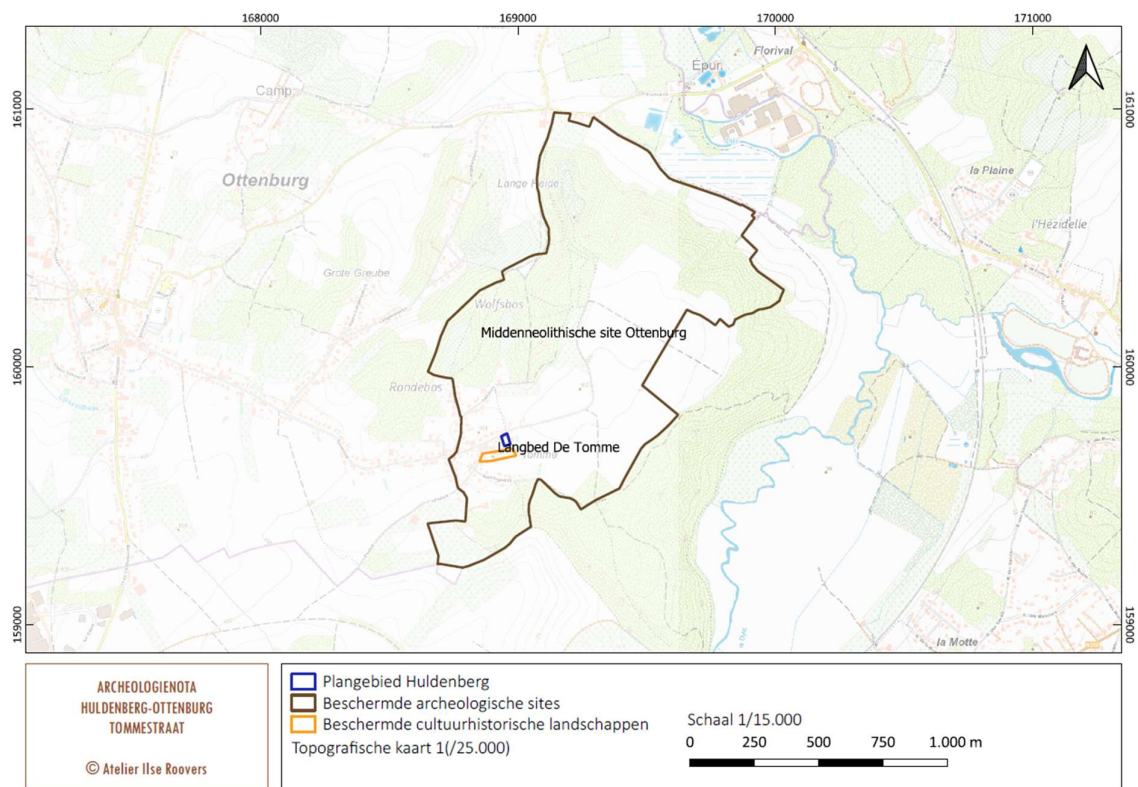
Omdat voor dit terrein een stedenbouwkundige handeling wordt aangevraagd, dient een archeologienota opgemaakt te worden **in functie van de geplande bodemingrepen**. De stedenbouwkundige handeling omvat de **sloop van een bestaande veranda en terras** en de **bouw van een nieuwe veranda**. De bodemingreep bedraagt **29.20m²**.

Deze archeologienota houdt een archeologisch vooronderzoek in en bestaat uit twee delen. Het eerste deel is het verslag van de resultaten van het bureauonderzoek waarin het terrein archeologisch gewaardeerd wordt. Op basis van deze resultaten worden in het tweede deel de maatregelen uitgewerkt naar aanleiding van de geplande bodemingrepen.

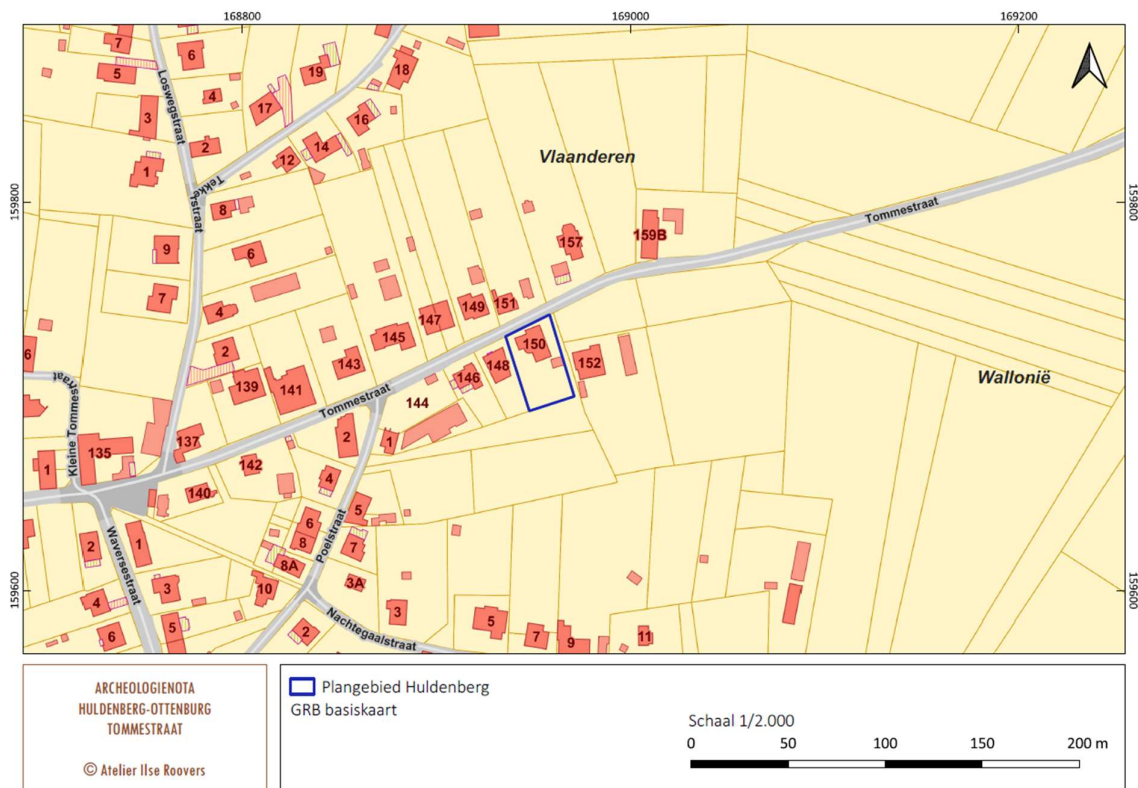

Figuur 1: Situering van het plangebied op de topografische kaart (bron: geopunt)

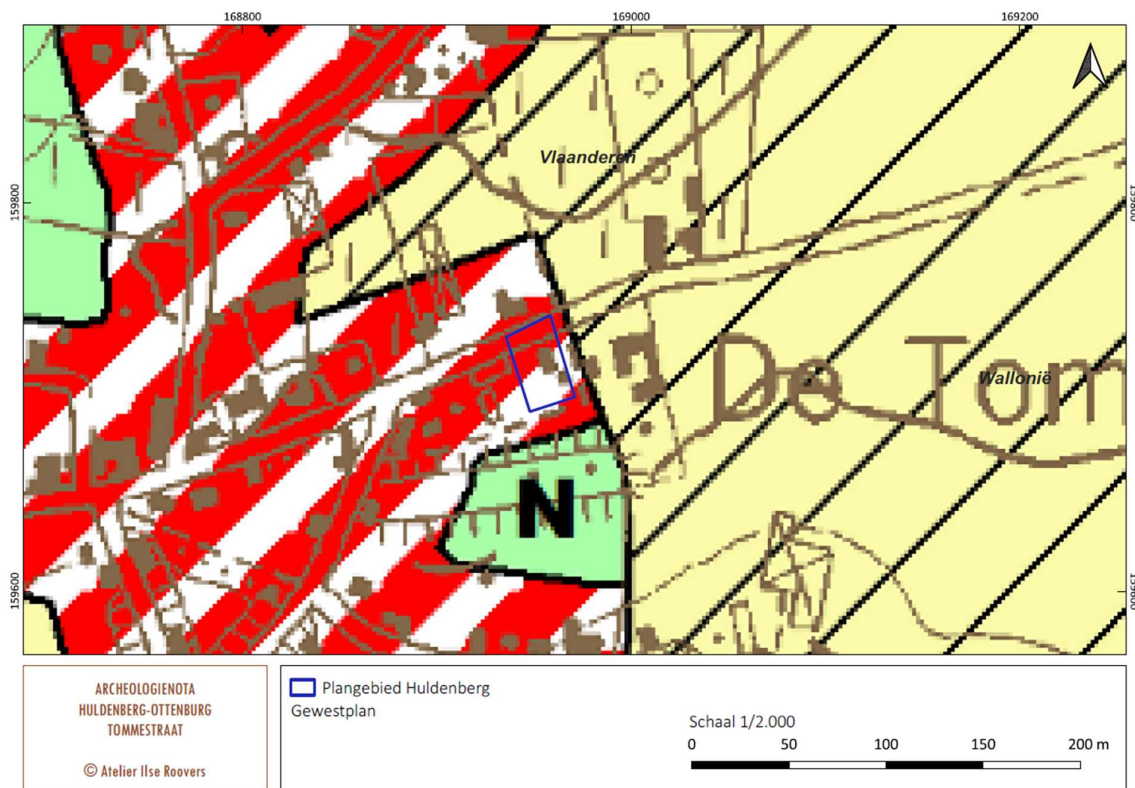
¹ <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/301314> en <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/126> en Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Station de l' Ermitage/O9 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/1757> (Geraadpleegd op 24-01-2022). Definitieve beschermingsbesluiten: 10-05-2010 ID: 4711.

Figuur 2: Plangebied, beschermde archeologische site Ottenburg en beschermd cultuurhistorisch landschap Langbed De Tomme (bron: geopunt)

Figuur 3: Het plangebied op het Grootchalig Referentie Bestand (bron: geopunt)

Figuur 4: Situering van het plangebied op het gewestplan, rood/wit = woongebied met landelijk karakter, geel gearceerd = agrarisch gebied/landschappelijk waardevol gebied, groen N = natuurgebied (bron: geopunt)

Figuur 5: Situering van het plangebied op de meest recente luchtfoto (bron: geopunt)

1.3 Methodiek en indeling

METHODIEK

Het doel van deze bureaustudie is het plangebied Huldenberg (Ottenburg) - Tommestraat archeologisch te evalueren op basis van de bestaande bronnen en de impact van de geplande werken op eventueel aanwezig archeologisch erfgoed te bepalen. Hiertoe verzamelen we informatie over de mogelijke aanwezigheid van archeologisch en cultuurhistorisch erfgoed binnen het projectgebied. De kenmerken, de relatie tot het omringende landschap, de bewaringstoestand en de waarde van eventueel aanwezig erfgoed worden ingeschat. We bepalen hoe daarmee moet omgegaan worden in het kader van de geplande bodemingrepen. Hiertoe beschrijft de Code van Goede Praktijk² de mogelijke onderzoekstrajecten of -faseringen waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen vooronderzoek zonder ingreep in de bodem (bureaustudie, landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek, veldkartering) en vooronderzoek met ingreep in de bodem (verkennend archeologisch booronderzoek, waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten, proefputten in functie van steentijdartefactensites).

Op de volgende onderzoeksvragen wordt tijdens dit bureauonderzoek een antwoord geformuleerd:

- Welke gegevens bieden de gekende bronnen over archeologie en cultuurhistorie m.b.t. het plangebied?
- Hoe evolueerde het landschap? Is er een evolutie in het grondgebruik ter hoogte van het projectgebied?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Wat zijn de gekende verstoringen?
- Is verder aanvullend vooronderzoek noodzakelijk?

Omdat het plangebied deel uitmaakt van een **beschermde archeologische site** is een volledige bureaustudie uitgevoerd met aandacht voor de landschappelijke, de archeologische en de historische context. Indien het plangebied niet gelegen was in een beschermde archeologische site zou voor deze bodemingreep een nota met beperkte samenstelling hebben volstaan op basis van de volgende bepalingen³: *“Indien de confrontatie tussen de toekomstige werken en een beperkt aantal doorslaggevende aspecten uit de inschatting van de archeologische waarde van het onderzochte gebied aantoont dat: ... verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met hoge waarschijnlijkheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst, dan mag het bureauonderzoek beperkt blijven tot de analyse van de geplande werken en dat beperkte aantal doorslaggevende aspecten.”*

INDELING VAN DEZE STUDIE

In hoofdstuk 2 wordt de impact op de bodem in kaart gebracht. De bestaande toestand en de geplande bebouwing worden bestudeerd. De werken waarvoor een omgevingsvergunning wordt aangevraagd, worden beschreven aan de hand van de plannen die de opdrachtgever ter beschikking stelt.

Daarna volgt de studie van de landschappelijke context in hoofdstuk 3.1. De topografie, hydrografie, geologie, bodem, bodembedekking, -gebruik en -erosie wordt bestudeerd m.b.t. het plangebied. De kaarten zijn online geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.dov.vlaanderen.be.

In hoofdstuk 3.2 bekijken we alle beschikbare archeologische informatie voor dit terrein in de nabije omgeving, de beschermde site van Ottenburg. Hiervoor zijn de beschikbare databanken van het agentschap onroerend erfgoed geraadpleegd op www.onroerenderfgoed.be.

² Code van Goede Praktijk, versie 4.0, 28.

³ Code van Goede Praktijk, versie 4.0, 50.

Om inzicht te krijgen in de historische ontwikkeling van de betrokken percelen vanaf de 18de eeuw worden in hoofdstuk 3.3 de historische en topografische kaarten bestudeerd. Voor het plangebied zijn de volgende kaarten online beschikbaar op www.cartesius.be: de Fricx kaart (1712), de Villaret kaart (1745-1748), de Ferraris kaart (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841), de Popp kaart (1842-1879) en de kaart Vandermaelen (1846-1854). Om informatie te verzamelen over het landgebruik vanaf het einde van de 19de eeuw tot nu bekeken we de historische topografische kaarten en luchtfoto's van het NGI op www.cartesius.be en op www.kbr.be.

Tenslotte worden in hoofdstuk 4 alle gegevens gebundeld om tot een archeologische waardering te komen. Hierbij wordt de kans op de aanwezigheid van archeologisch erfgoed, de kans op kennisvermeerdering en de bewaringstoestand van eventueel aanwezig archeologische erfgoed ingeschat. Op basis van deze waardebeoordeling en de impact van de geplande werken op de bodem wordt onderzocht of er maatregelen moeten opgesteld worden inzake de verdere archeologische opvolging voor dit plangebied.

KAARTEN

De kaarten zijn opgemaakt in QGIS 3.18. De datasets zijn afkomstig van de geoloketten van de Federale en Vlaamse overheden. De schalen waarop de kaarten zijn aangemaakt, worden aangepast in functie van de context waarin het plangebied wordt getoond.

OVERZICHT VAN DE ARCHEOLOGISCHE EN HISTORISCHE PERIODEN

Volgens de huidige spelling worden historische perioden en woorden waarmee we de tijd indelen geschreven met een kleine letter. De regel geldt voor courante teksten. In gespecialiseerde publicaties kan ervan worden afgeweken. Wij verkiezen om deze woorden met een kleine letter te schrijven.

Periode	Tijd in jaren
nieuwste tijd	19 ^{de} eeuw - heden
nieuwe tijd	16 ^{de} eeuw – 18 ^{de} eeuw na Chr.
middeleeuwen	5 ^{de} eeuw – 15 ^{de} eeuw na Chr.
late middeleeuwen	13 ^{de} eeuw – 15 ^{de} eeuw na Chr.
volle middeleeuwen	10 ^{de} eeuw - 12 ^{de} eeuw na Chr.
vroege middeleeuwen C / Karolingische periode	8 ^{ste} eeuw – 9 ^{de} eeuw na Chr.
vroege middeleeuwen B / Merovingische periode	6 ^{de} eeuw – 8 ^{ste} eeuw na Chr.
vroege middeleeuwen A / Frankische periode	5 ^{de} eeuw na Chr.
Romeinse tijd	57 voor Chr. - 402 na Chr.
ijzertijd	800 - 57 voor Chr.
late ijzertijd	250 - 57 voor Chr.
midden ijzertijd	475/450 - 250 voor Chr.
vroege ijzertijd	800 - 475/450 voor Chr.
bronsijd	2100/2000 - 800 voor Chr.
neolithicum (jonge steentijd)	5300 - 2000 voor Chr.
finaal neolithicum	3000 - 2000 voor Chr.
laat neolithicum	3500 - 3000 voor Chr.
midden neolithicum	4500 - 3500 voor Chr.
vroeg neolithicum	5300 - 4800 voor Chr.
mesolithicum (midden steentijd)	ca. 9500 - 4000 voor Chr.
paleolithicum (oude steentijd)	tot 10 000 voor Chr.

Tabel 1: Overzicht van de archeologische en historische perioden (bron: Onderzoeksbalans Vlaanderen)

2. BESCHRIJVING VAN DE GEPLANDE WERKZAAMHEDEN

2.1 Huidige toestand

Het **perceel 144/M** heeft een oppervlakte van 1.039,63m² (foto's 1-8)(figuren 5-6-9). Hier bevindt zich het woonhuis Tommestraat 150. Het gebouw heeft een oppervlakte van ca. 190m² en is deels onderkelderd. De kelder heeft een oppervlakte van ca. 20m² (figuren 9-10). Aan de noordoost- en noordwestzijde van het woonhuis is ca. 100m² verhard. Ten zuidoosten van het woonhuis staat een bijgebouw van ca. 27m². Het bijgebouw is gefundeerd. De diepte van de fundering bedraagt vermoedelijk ca. 0.40m -mv (onder het maaiveld). De rest van het perceel is ingericht als tuin en bestaat grotendeels gras.

2.2 Nieuwe toestand

De initiatiefnemer plant de sloop van een bestaande veranda en een deel van een bestaand terras om op dezelfde plaats een nieuwe veranda te bouwen. De huidige veranda is aangebouwd aan de zuidwestzijde van het woonhuis en grenst aan de garage en de keuken waaronder zich een kelder bevindt.

SLOOP

Zie figuren 5-6-9

- **Veranda (11.20m²)**
De diepte van de muurfundering bedraagt ca. 0.80cm -mv tot op de vorstvrije laag. De diepte van de vloerplaat bedraagt ca. 0.40m -mv. Er is geen kelder of kruipkelder aanwezig onder de bestaande veranda. Er bevindt zich een kelder onder de aangrenzende keuken in het hoofdgebouw.
- **Deel van het bestaande terras in betonklinkers/kasseien (18.00m²)**
De verharding bestaat uit betonklinkers afgewisseld met kasseien. De diepte van de verharding bedraagt ca. 0.30m-0.40m -mv.

NIEUWBOUW

Zie figuren 7-8-10

- **Veranda (29.20m²)**
De structuur is gepland op de plaats van de bestaande veranda (11.20m²) en de bestaande verharding (18.00m²). De geplande funderingsmuren hebben een diepte van ca. 1.00m -mv. De vloer zal bestaan uit een betonplaat van 12cm dikte met een onderlaag van ca. 10cm.

NUTSVOORZIENINGEN EN OMGEVINGSAANLEG

- De bestaande nutsvoorzieningen worden gebruikt. Er is geen aanleg van nieuwe nutsvoorzieningen gepland.
- Er is geen nieuwe omgevingsaanleg gepland.

OPENBAAR DOMEIN

- Er is geen overdracht naar het openbaar domein.

We besluiten dat bij een stedenbouwkundige handeling rekening wordt gehouden met de effectieve bodemimpact van de geplande werken. De **zone met bodemimpact** bedraagt in totaal **29.20m²**. De zone wordt verder in overweging genomen in deze bureaustudie op basis van de definitieve bouwplannen. De zone zonder bodemimpact bedraagt 1.010.43m².

Foto 1: Zicht op de voorzijde. Noord- en oostgevel van het woonhuis Tommestraat 150 (bron: opdrachtgever).

Foto 2: Zicht op de voorzijde. Noord- en west gevel van het woonhuis (bron: opdrachtgever).

Foto 3: Zicht op de voorzijde. Noordgevel van het woonhuis (bron: opdrachtgever).

Foto 4: Zicht op de achterzijde. Zuidgevel van het woonhuis (bron: opdrachtgever).

Foto 5: Zicht op de achterzijde. Bijgebouw ten zuidoosten van het woonhuis (bron: opdrachtgever).

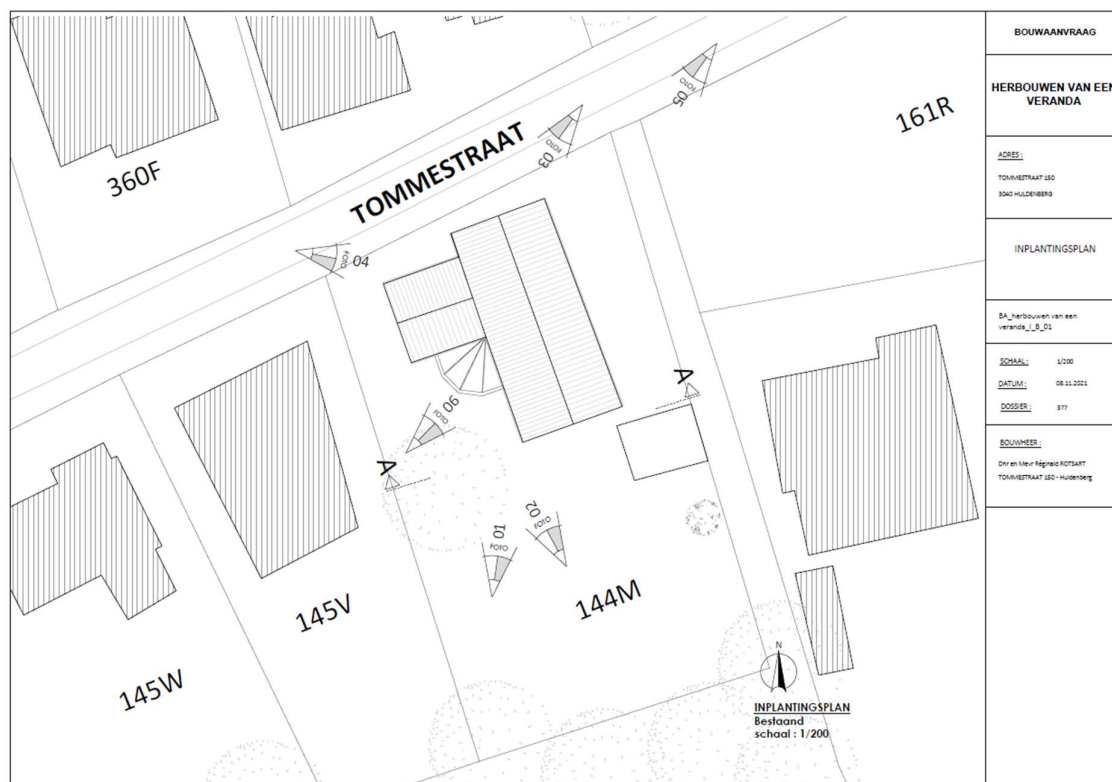
Foto 6: Zicht op de achterzijde. Tuin (bron: opdrachtgever).

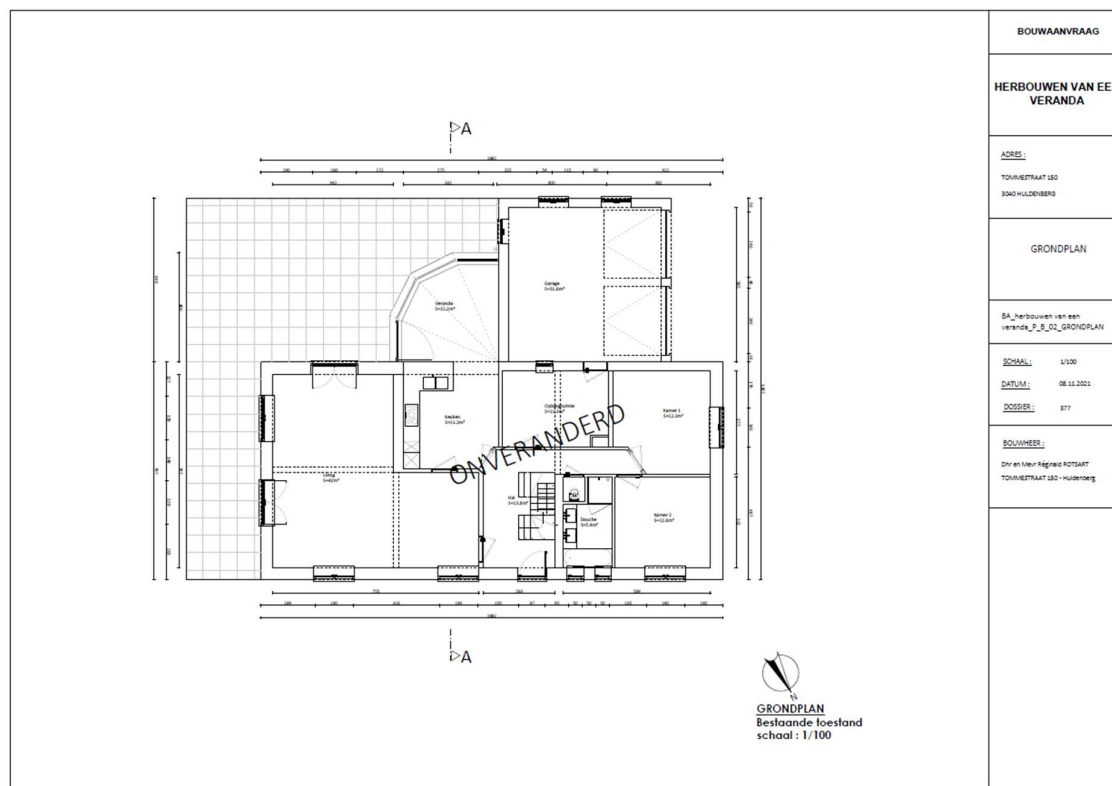
Foto 7: Zicht op achterzijde. De bestaande veranda die zal worden vervangen (bron: opdrachtgever).

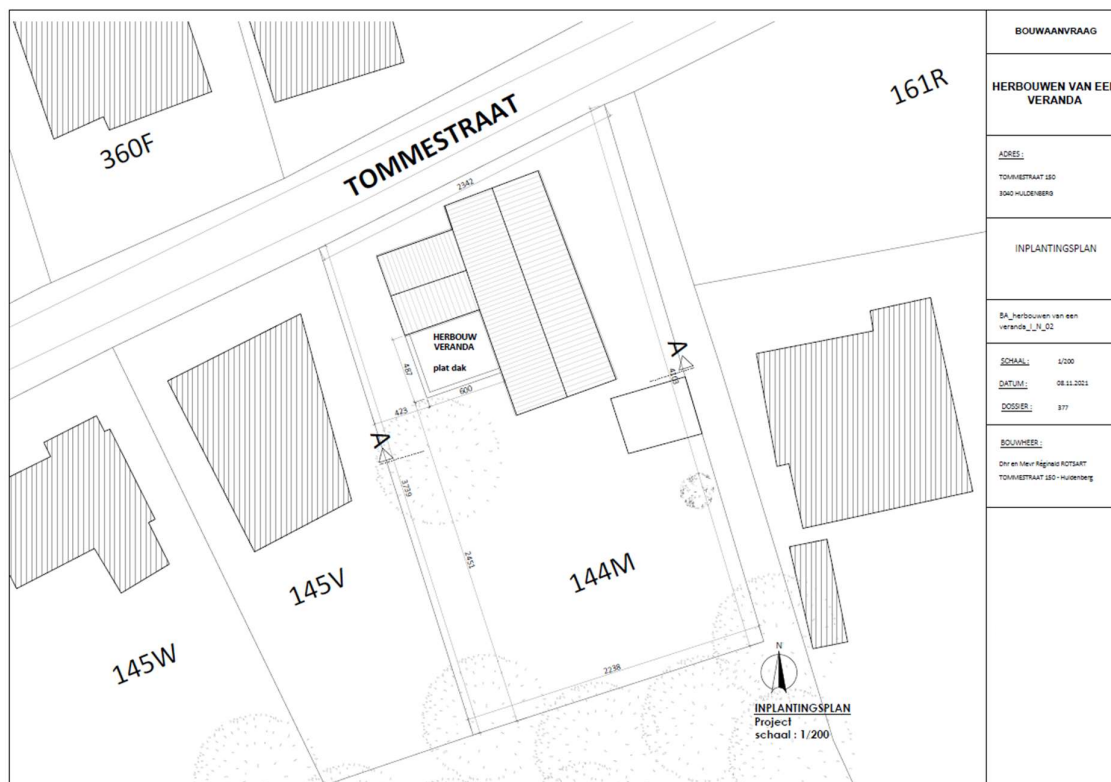
Foto 8: Zicht op achterzijde. De bestaande veranda die zal worden vervangen (bron: opdrachtgever).

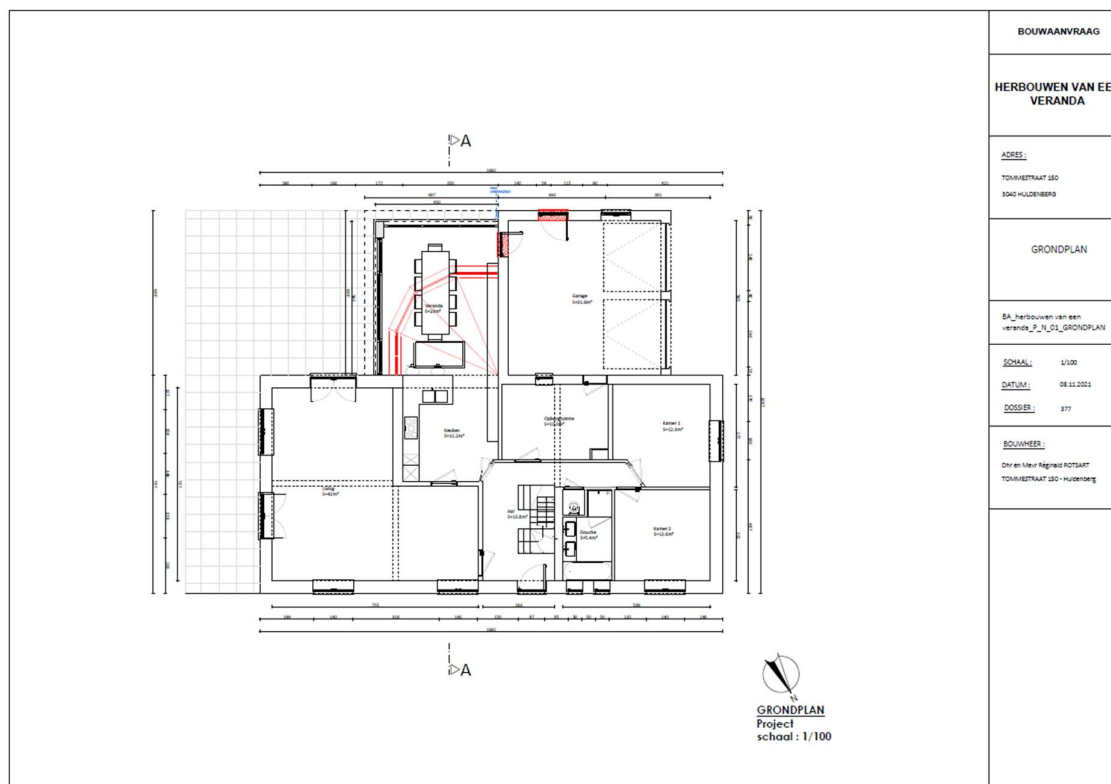
Figuur 6: Plan van de bestaande toestand van het terrein op schaal 1/200 (bron: opdrachtgever).

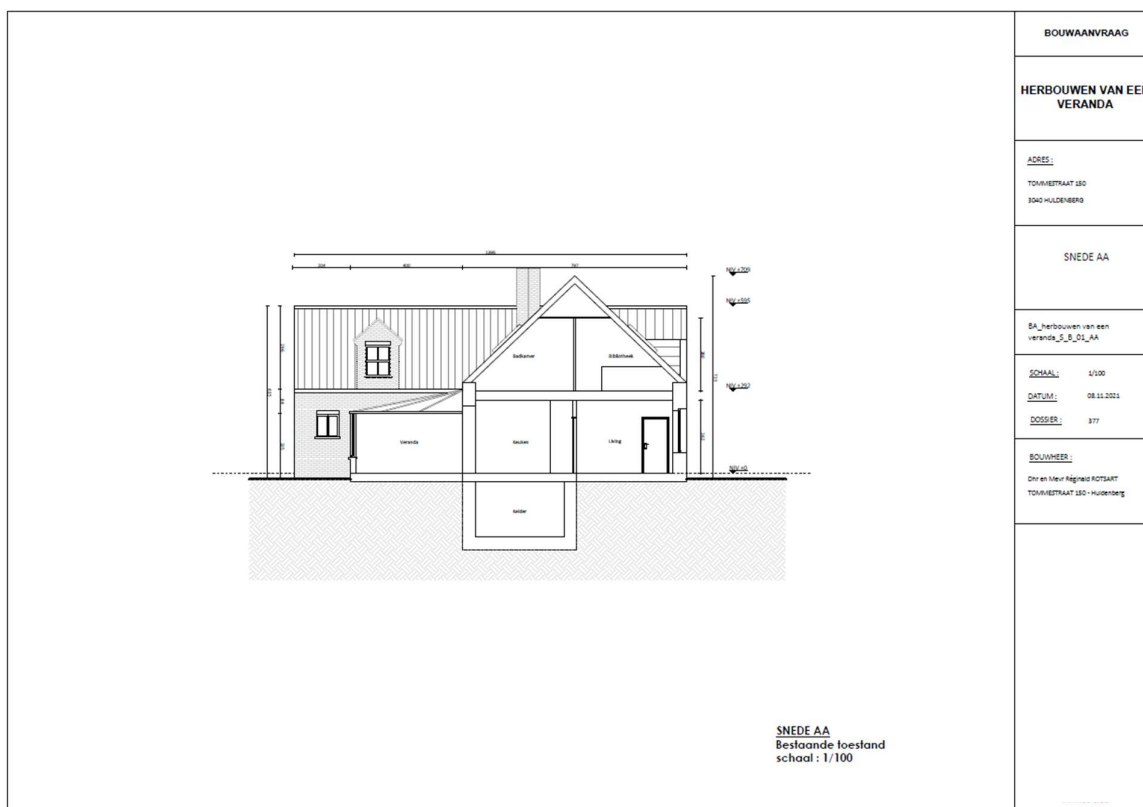
Figuur 7: Plan van de bestaande toestand van het woonhuis op schaal 1/100 (bron: opdrachtgever).

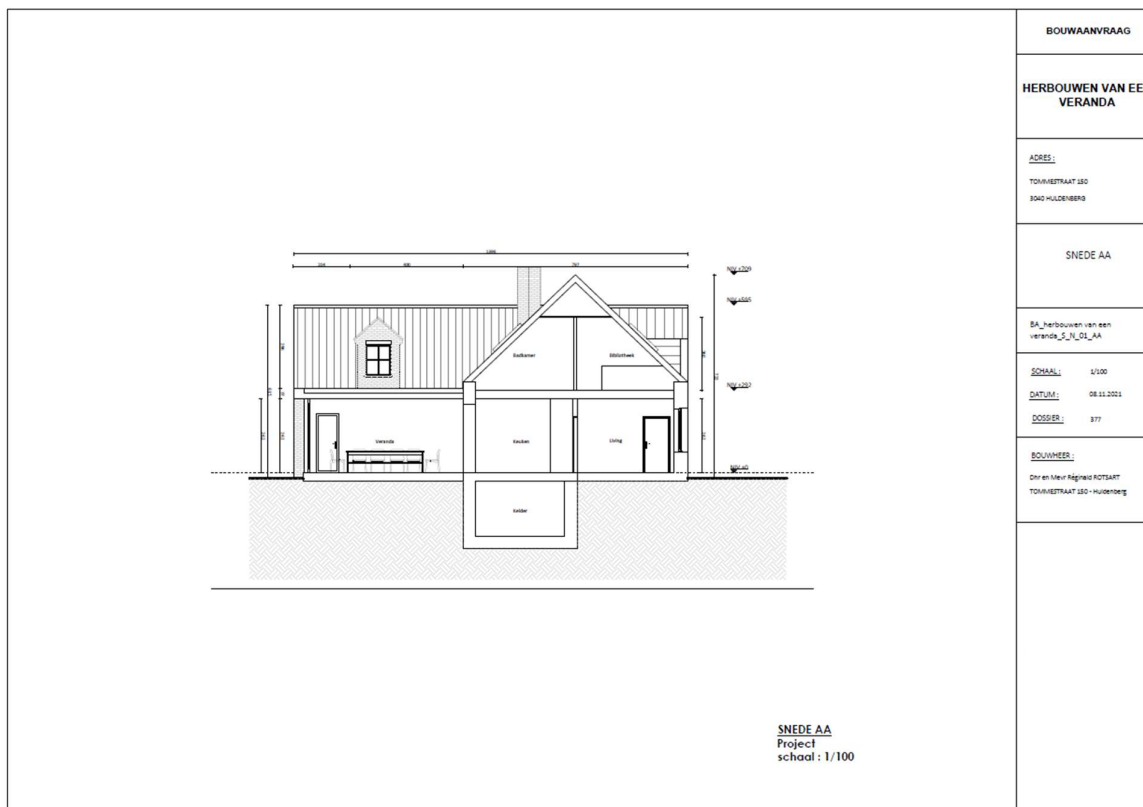
Figuur 8: Plan van de nieuwe toestand van het terrein op schaal 1/200 (bron: opdrachtgever).

Figuur 9: Detailplan van de nieuwe toestand van het woonhuis op schaal 1/100 met aanduiding van de sloopzone (bron: opdrachtgever).

Figuur 10: Snede van de bestaande toestand op schaal 1/100 (bron: opdrachtgever).

Figuur 11: Snede van de nieuwe toestand op schaal 1/100 (bron: opdrachtgever).

3. BUREAUSTUDIE

De bureaustudie bestaat uit: (1) de beschrijving van de aardkundige kenmerken van het plangebied op basis van de geologische, de bodemkundige en de topografische gegevens, (2) de inventarisatie van de archeologische context waarin de archeologische voorkennis wordt doorgelicht en (3) de studie van de historische context met aandacht voor de cartografie en de luchtfotografie met betrekking tot het plangebied.

Het archeologisch bureauonderzoek heeft als doel om op basis van deze informatie de archeologische waarde van het plangebied in te schatten en te bepalen hoe daarmee moet omgegaan worden in het kader van de toekomstige bodemingrepen⁴.

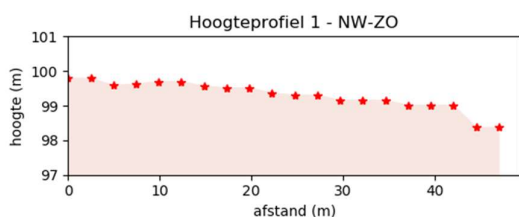
3.1 Landschappelijke context

TOPOGRAFIE / DIGITAAL HOOGTEMODEL

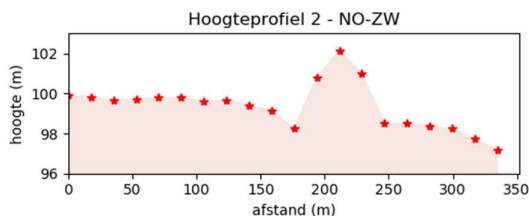
LANDSCHAP EN HYDROGRAFIE

Het plangebied bevindt zich in Ottenburg, een deelgemeente van Huldenberg, op ca. 1.600m ten zuidoosten van het centrum en op ca. 200m ten westen van de grens met Wallonië. Het terrein is toegankelijk via de Tommestraat. Volgens de kaart van de traditionele landschappen situeert het plangebied zich in de **Brabantse leemstreek**.

Het terrein bevindt zich op de top van een uitloper van het **Brabants plateau** dat omgeven is door de dalen van de Dijlevallei. Het hoogste punt van het plateau situeert zich op 102.02m +TAW (Tweede Algemene Waterpassing) ten zuiden van het plangebied ter hoogte van het langbed *De Tomme* (figuur 13-14). Het laagste punt in de nabije omgeving ligt op 68.32m +TAW. Het perceel kent een hoogteverloop tussen 98.93m + TAW en 99.64m + TAW en helt licht af in zuidoostelijke richting. Het terrein situeert zich in het Dijlebekken dat deel uitmaakt van het stroomgebied van de Schelde. De Dijle stroomt op ca. 1km ten oosten van het plangebied in noordelijke richting (figuur 15).

Figuur 12: Hoogteprofiel van het plangebied (bron: geopunt).

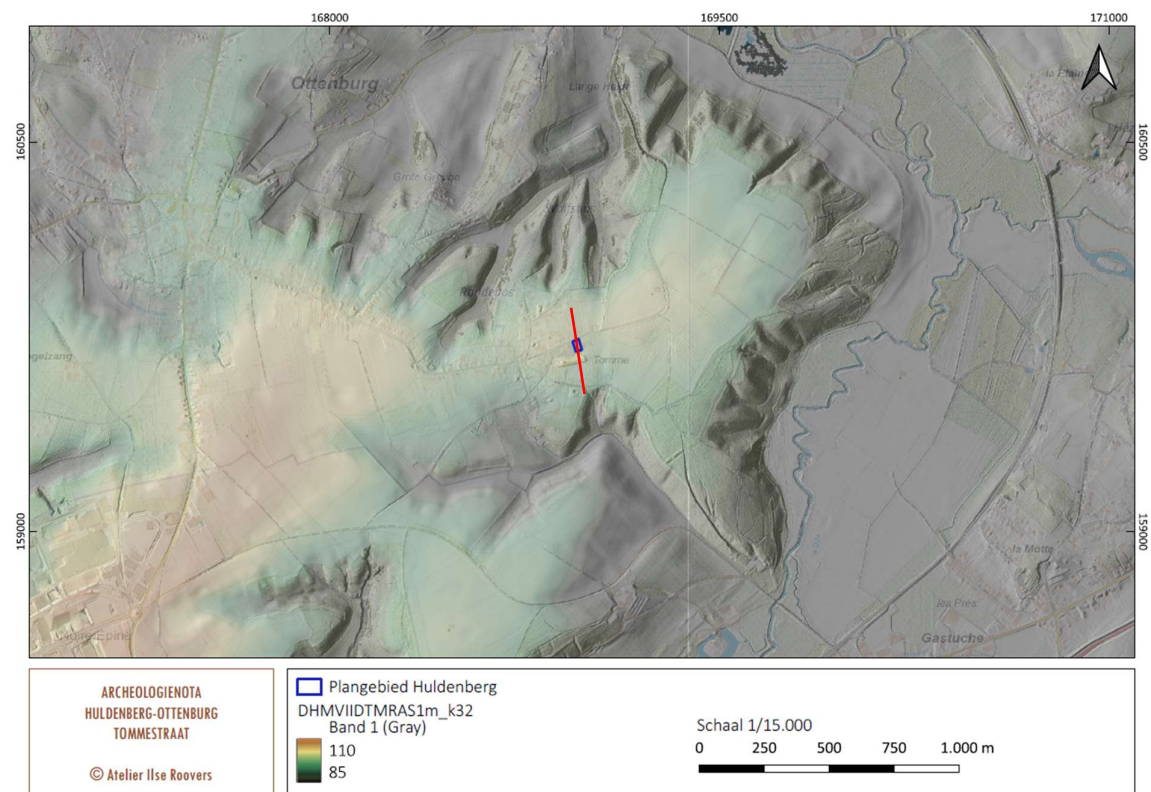

Figuur 13: Hoogteprofiel van de ruime omgeving waarin het langbed *De Tomme* duidelijk zichtbaar is (bron: geopunt).

⁴ Code van Goede Praktijk, p. 48-50.

Figuur 14: Plangebied op het DHM II met aanduiding van hoogteprofiel 1 (bron: geopunt)

Figuur 15: Omgeving en plangebied op het DHM II met aanduiding van hoogteprofiel 2 (bron: geopunt)

TERTIAIRGEOLOGIE

Volgens de Tertiair geologische kaart op schaal 1/50.000 bevinden zich in de ondergrond afzettingen van de **formatie van Brussel** (Ld-Br)(figuur 16)⁵. De formatie werd gevormd ca. 46 miljoen jaar geleden tijdens het eoceen toen een ondiepe zee het midden en noorden van België bedekte. De formatie bestaat uit ondiep mariene zandige sedimenten.⁶ Het zandpakket bestaat uit bleekgrijs fijn, kalk- en soms fossielhoudend zand.⁷ Lokaal komen kiezel- en kalkzandsteenbanken voor. Het pakket bevindt zich tussen 90 en 100m +TAW. De dikte varieert van 20 tot 40m en kan uitzonderlijk oplopen tot 70m.

QUARTAIRGEOLOGIE

Het Quartair, meer bepaald het pleistoceen, is een periode waarin koude invloeden duidelijk hun stempel hebben gedrukt op de afzettingen. Het pleistoceen begon ongeveer 2,6 miljoen jaar geleden. Op de Quartair geologische kaart op schaal 1/200.000 stellen we vast dat de tertiaire laag afgedekt werd door afzettingen van **profieltype 2** waarbij er twee verschillende afzettingen worden onderscheiden met name hellingsafzettingen (**HQ**) en/of eolische afzettingen (**ELPw**) uit het weichseliaan en het vroeg-holoceen (figuur 17)⁸:

- **ELPw** zijn eolische- of windafzettingen van zand tot silt uit het weichseliaan, de laatste ijstijd (116.000 tot 11.700 jaar geleden, dit is de laatste fase van het pleistoceen) en ook uit het vroeg-holoceen, ca. 11.700 tot 10.600 jaar geleden. In het noorden en het centrum van Vlaanderen zijn de afzettingen zand tot zandleem. In het zuiden van Vlaanderen werd silt of loess afgezet.
- **HQ** zijn hellingsafzettingen of afspoelingssedimenten die onder optimale omstandigheden van plots intense wateraanvoer als gevolg van de ondoordringbaarheid van de grond door verzadiging, uitdroging of vries en dooi ontstaan.

Op de kaart wordt vermeld dat er 'geen holocene en/of tardiglaciale afzettingen bovenop de pleistocene sequentie' aanwezig zijn. Deze toevoeging heeft geen invloed op de aan- of afwezigheid van archeologische vindplaatsen⁹.

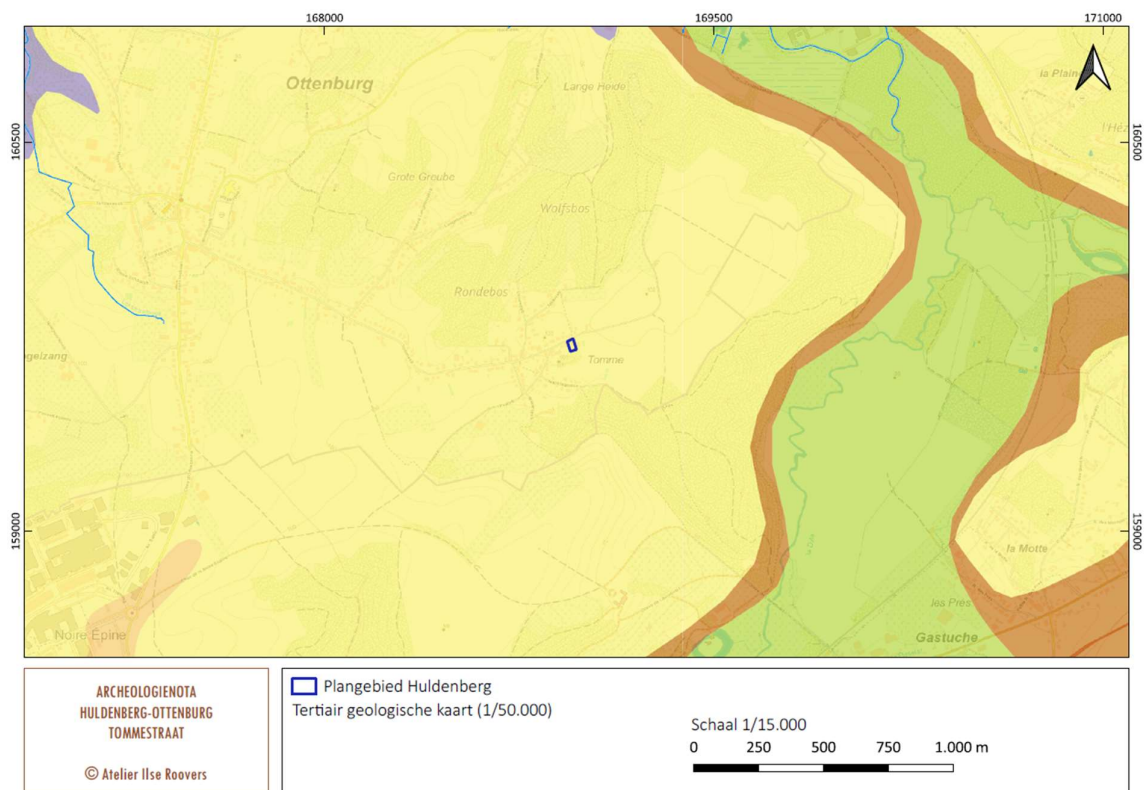
⁵ www.dov.vlaanderen.be. Legende bij de Geologische kaart van België, Vlaams Gewest.

⁶ BORREMANS, p. 139-141.

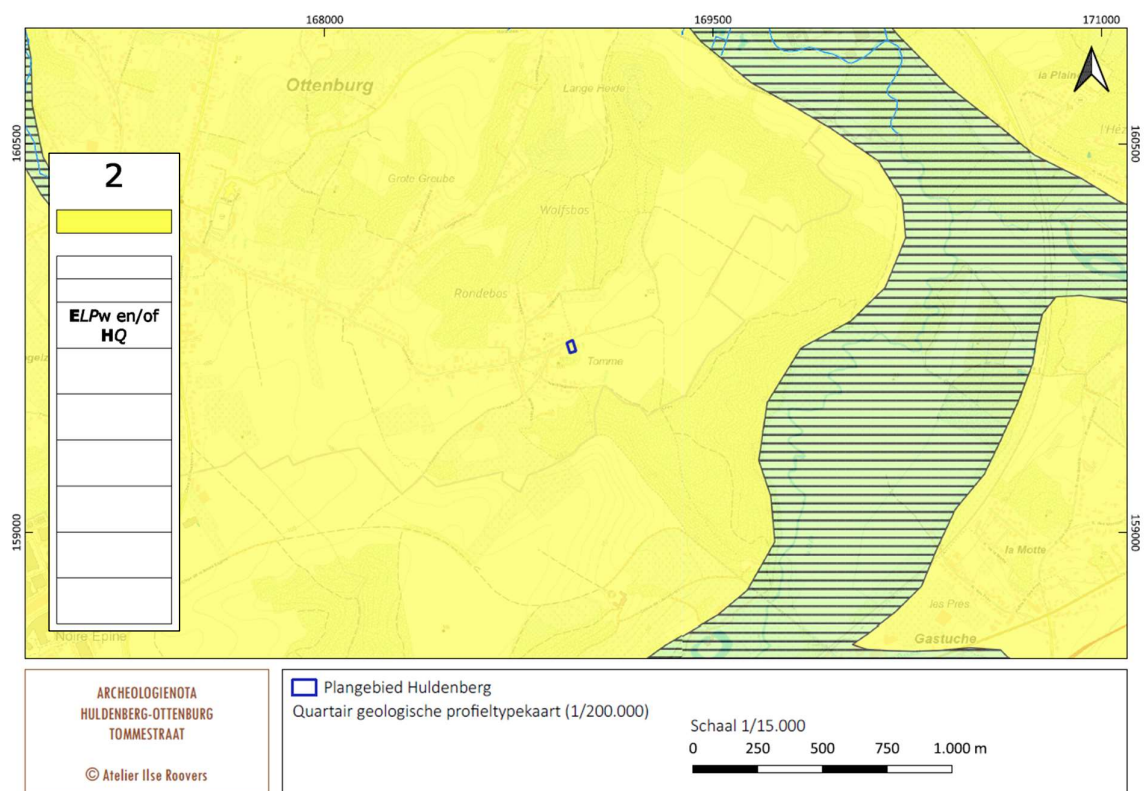
⁷ GULLENTOPS 1995.

⁸ www.milieuinfo.be: zie legende bij de Quartair geologische profieltypekaart door Bogemans F. in 2008. https://www.milieuinfo.be/dms/d/d/workspace/SpacesStore/bfe684da-3d64-4cb9-9380-664482740c80/quartair_legende.pdf

⁹ Mondelinge informatie van geoloog Bart Ooghe.

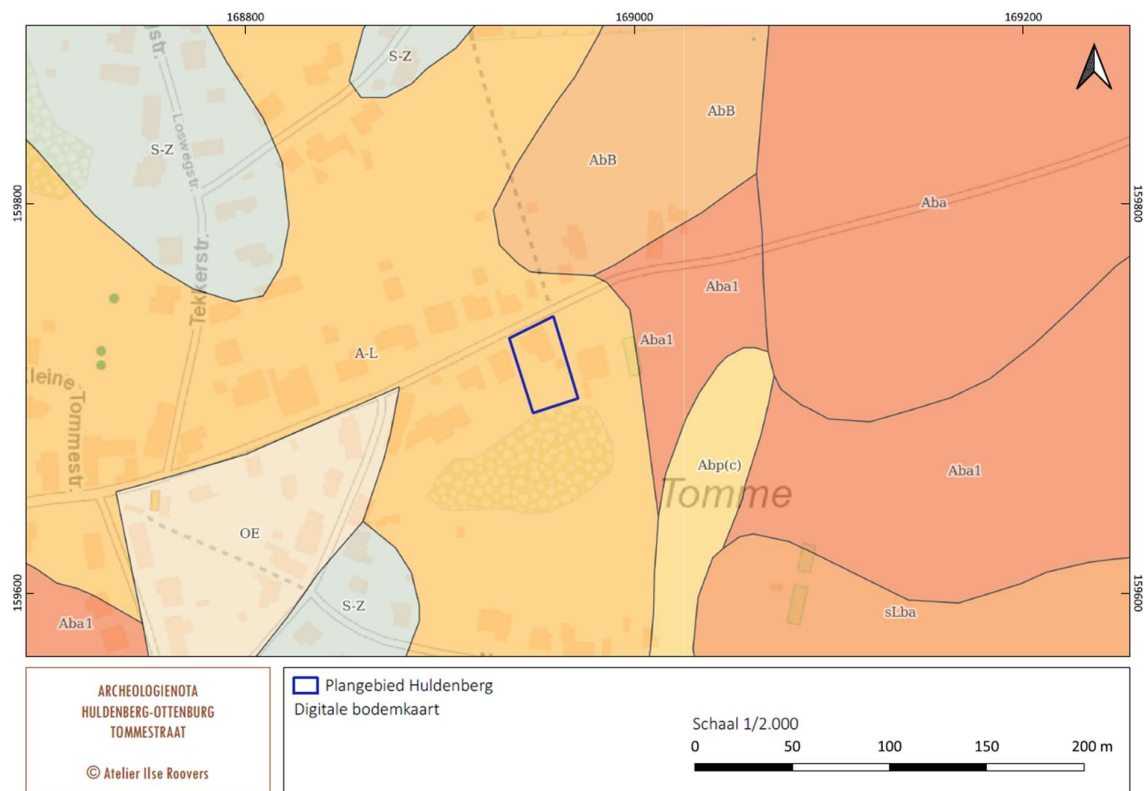
Figuur 16: Plangebied op de Tertiair geologische kaart (bron: geopunt)

Figuur 17: Plangebied op de Quartair geologische kaart. Geel = profieltype 2, groen-gearceerd = profieltype 3a (bron: geopunt)

BODEMKUNDE

De bodemkaart vermeldt voor dit terrein **A-L**, een **complex van leem- en zandleemgronden** (figuur 18). Er wordt geen specificatie gegeven voor de drainageklasse of de profielontwikkeling. In de nabije omgeving zijn o.a. Aba1-bodems gekarteerd. Het betreft droge leembodems met een textuur B-horizont en een **dunne A-horizont van < 40 cm**.¹⁰ Ten noorden zijn S-Z bodems aangeduid.¹¹ Het betreft niet-gedifferentieerde lemig zand- en zandgronden. Op ca. 80m ten oosten van het plangebied is bodemtype OE of **groeve** gekarteerd wat wijst op zand- en/of leemwinning.

Figuur 18: Plangebied op de digitale bodemkaart (bron: geopunt)

We besluiten dat het plangebied zich situeert in Ottenburg in de Brabantse leemstreek nabij de grens met Wallonië. Het terrein bevindt zich op de top van een uitloper van het **Brabants plateau**. Het plangebied heeft een hoogtereverloop tussen 98.93m + TAW en 99.64m + TAW en helt licht af naar het zuidoosten. Het hoogste punt van het plateau situeert zich op 102.02m +TAW ten zuiden van het plangebied waar zich het langbed *De Tomme* bevindt. Ter hoogte van het plangebied zijn tertiaire afzettingen van de formatie van Brussel gekarteerd. Deze formatie is een zandpakket dat tijdens het eoceen, 46 miljoen jaar geleden, werd afgezet in een ondiepe zee die toen het noorden en centrum van ons land bedekte. Hierop bevinden zich quataire hellings- en/of eolische afzettingen van het profieltype 2 uit het weichseliaan en het vroeg-holoceen waarbij in het zuiden van Vlaanderen silt of loess werd afgezet. Op dit terrein is een **complex van leem- en zandleemgronden** gekarteerd zonder specifieke gegevens over drainageklasse of profielontwikkeling. In de nabije omgeving zijn o.a. droge leembodems met textuur B-horizont en een dunne A-horizont van < 0.40m en niet-gedifferentieerde lemig zand- en zandgronden. Nabij het plangebied bevindt zich een groeve waar zand- en/of leemwinning heeft plaatsgevonden.

¹⁰ VAN RANST, p. 110.

¹¹ VAN RANST, p. 175.

3.2 Archeologische context

BESCHERMDE ARCHEOLOGISCHE SITE

ID 126 site van Ottenburg (Huldenberg)¹²

= ID 1757: Station de l'Hermitage /09 archeologisch element en ID 301314 archeologisch geheel

Zie figuur 2 en 19.

Het plangebied maakt deel uit van de middenneolitische site van Ottenburg, aangeduid als beschermde archeologische site sinds 2010. De site ligt op een landtong met steile hellingen die een *enclosure* vormt van zo'n 90ha (zie infra p. 25). *Enclosures* komen meestal voor op heuveltoppen en worden omgeven door concentrische grachten en wallen. Dwars over deze grachten en wallen lopen over regelmatige afstanden *causeways* of verhoogde wegen. Ze komen voor in Frankrijk, Engeland, België (waaronder drie in Vlaanderen), Scandinavië, Duitsland, Italië, Ierland en Slowakije.

De databank van erfgoedobjecten van het agentschap onroerend erfgoed omschrijft de site als volgt¹³: De archeologische site is gelegen op het grondgebied van de gemeenten Huldenberg en Grez-Doiceau (Waals-Brabant). De archeologische zone omvat het deel dat gelegen is in Vlaanderen, gemeente Huldenberg, deelgemeente Ottenburg. Het betreft een uitloper van het Brabants plateau en is hiermee verbonden door een smalle landengte. De begrenzing in het noorden, oosten en zuiden komt overeen met de grens van het plateau en de steile hellingen die het scheiden van de Dijlevallei. De beschermde zone correspondeert in het noorden en oosten met de 70 meter hoogtelijn, in het zuiden met de gewestgrens. In het westen wordt de zone begrensd door de Waversestraat, de Tekkerstraat en de Loswegstraat om aldus in het noorden op de 70 meter hoogtelijn aansluiting te vinden.

BESCHERMD HISTORISCH LANDSCHAP

ID 567 Langbed De Tomme: Poelstraat, Tommestraat (Huldenberg)¹⁴

= ID 2154 archeologisch element

Zie figuur 2 en 19.

Op 17m ten zuiden van het plangebied bevindt zich het langbed *De Tomme* dat vaak geciteerd wordt als enige *long barrow* in België. Het monument is ca. 140 meter lang en 3,5 tot vier meter hoog en is mogelijk een niet-megalitische grafstructuur van het type *earthen long barrow* die gerelateerd wordt aan de neolithische Britse Windmill-Hill cultuur of de Bretoense cultuur. De datering en functie van *De Tomme* bleef lange tijd onbekend. Pas in 2013 werd *De Tomme* aan een formele prospectie met ingreep in de bodem onderworpen. Dit onderzoek kon de neolithische ouderdom van de structuur aantonen. *De Tomme* is sinds 1974 beschermd als cultuurhistorisch landschap.

¹²URI <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/301314> en <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/126> en Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Station de l' Ermitage/O9 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/1757> (Geraadpleegd op 24-01-2022) definitieve beschermingsbesluiten: 10-05-2010 ID: 4711.

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Middenneolithische site Ottenburg [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/301314> (Geraadpleegd op 24-01-2022)

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: De Tomme [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/2154> (Geraadpleegd op 24-01-2022) Definitieve beschermingsbesluiten dd. 15-10-1974 met ID 769. Beschermingsdossiers 4.03/24045/102.1 OB000397 en VANMONTFORD.

ARCHEOLOGISCHE ELEMENTEN

Ter hoogte van het plangebied zelf zijn geen archeologische vondsten aangetroffen.
We overlopen alle vondstregistraties binnen de beschermde site van Ottenburg:

ID 165071: Bunker LW 13 - Klabbeekstraat Ottenburg¹⁵

De bunker behoort tot de eerstelijnsverdediging van de KW linie, een van de verdedigingslijnen die net voor de Tweede Wereldoorlog¹⁶ gebouwd werd om België te beschermen tegen een Duitse inval. De linie bestond uit meer dan 400 bunkers en liep dwars door België, van Koningshooikt tot Waver.¹⁷

ID 2154: De Tomme - Ottenburg

= ID 567 Langbed De Tomme: Poelstraat, Tommestraat (Huldenberg)

Vondst van lithisch materiaal. Datering: midden neolithicum.

De info is afkomstig uit erfgoedonderzoek, booronderzoek, geofysisch onderzoek, kaartstudie en luchtfotografie.

ID 1757 Station de l'hermitage/09¹⁸

= ID 126 site van Ottenburg (Huldenberg)¹⁹

Over heel het plateau zijn oppervlaktevondsten bekend. Systematische prospecties en vondstregistraties werden uitgevoerd in de jaren 1980. Het centrale deel is minder dik bezaaid met artefacten dan de randen. Een bijzonder grote concentratie van vondsten bevindt zich in het zuidwestelijke deel van het plateau. In 2006 onderzocht VANMONTFORD²⁰ de invloed van bodemerosie op de bewaring van de site waaruit blijkt dat erosie een acute bedreiging vormt. Er worden twee zones onderscheiden die in het verleden bijzondere aandacht genoten: het heuvellichaam van *De Tomme* en een concentratie lithische artefacten in de zuidwestelijke hoek van het plateau.²¹

Vondsten uit verschillende archeologische perioden:

- Uit het midden paleolithicum: losse vondsten van lithisch materiaal, herkenbaar aan de geprononceerde patina.
- Uit het finaal paleolithicum: losse vondsten van lithisch materiaal.
- Uit het mesolithicum: losse vondsten van silex en Wommersomkwartsiet: spitsen, Tjongerspitsen en Tardenoissspitsen.
- Uit het midden neolithicum:
 - Op verschillende plaatsen werden concentraties van aardewerk teruggevonden.
 - In het Krakelbos (zuidelijke landtong) ter hoogte van de 90 m hoogtelijn en ten westen van de holle weg, is een deel van een omheiningstructuur bewaard in de microtopografie. Grachten- en wallenstructuur. Materiaalstudie Dijkman 1981 (prospectie begin 20ste eeuw) & recente veldprospecties Clarys 1996.
 - Silex uit o.a. Orp, Spiennes, Haspengouw. Materiaalstudie door DIJKMAN 1981 en prospecties CLARYS 1996.
 - Dierlijk botmateriaal van rund, schaap/geit, varken, hond en kip (recent), bestudeerd door W. Van Neer en M. Udrescu.

¹⁵ <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/165071> (Geraadpleegd op 24-01-2022)

¹⁶ De bunker dateert niet uit WO I.

¹⁷ <https://kwlinie.be/>

¹⁸ <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/1757> (Geraadpleegd op 24-01-2022)

¹⁹ <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/301314> (Geraadpleegd op 24-01-2022)

<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/126> (Geraadpleegd op 24-01-2022)

<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/1757> (Geraadpleegd op 24-01-2022)

definitieve beschermingsbesluiten: 10-05-2010 ID: 4711.

²⁰ VANMONTFORD 2006, p. 17-28.

²¹ VANMONTFORD 2014, p. 7.

- Uit het midden neolithicum tot vroeg bronstijd: losse vondsten van pijlpunten, schrabbers, fragmenten van spitsklingen, een fragment van een stenen bijl en een fragment van een geslepen bijl
- Uit het laat neolithicum tot vroege bronstijd: losse vondsten van gepolijste bijlen en verschillende soorten pijlpunten.
- Uit de 17de eeuw: vondst van een zilveren dubbele stuiver van West-Friesland geslagen in 1678.

ID 20180 Kaneelveld²²

Vondst van lithisch materiaal tijdens archeologische veldkatering. Datering: midden neolithicum. Er volgde een opgraving in 1996 waarbij o.a. drie sterk geërodeerde grachten, twee kuilen met onzekere datering en een kuil waarin Michelsberg aardewerk is aangetroffen. Er zijn, naast de midden-neolithische sporen, ook enkele kuilen uit de metaaltijden aangetroffen. Ze werden niet nader gedateerd.

ID 0180 Michelberg site Huldenberg

Vondst van middenneolithisch materiaal tijdens archeologische veldkarteringen van 1986 tot 1996.

ID 151134 'Op het plateau van Ottenburg'²³

Vondst van lithisch materiaal. Datering: midden paleolithicum. Er werden boordschrabbers, amandelvormige vuistbijlen, spiespunten, dikke lemmers, levalloisafslagen en levalloisspitsen aangetroffen uit het mousteriaan. Alle artefacten vertonen een dikke witte patina met soms een beige marmerachtige verkleuring.

ID 209103 Tommestraat II Huldenberg²⁴ URI

Vondst van lithisch materiaal tijdens archeologische veldkartering in 2015. Datering: neolithicum onzeker.

We besluiten dat er binnen het plangebied Huldenberg (Ottenburg) - Tommestraat geen archeologische vondsten zijn vermeld in de databanken van het agentschap onroerend erfgoed. We bestudeerden alle archeologische elementen binnen de **beschermde archeologische site van Ottenburg**. Over heel het plateau zijn oppervlaktevondsten bekend. In de jaren 1980 zijn er systematische prospecties uitgevoerd waarbij is vastgesteld dat het centrale deel minder dik bezaaid is met artefacten dan de randen.

Een bijzonder grote concentratie van vondsten bevindt zich in het zuidwestelijke deel van het plateau. Ter hoogte van het **gracht-en-walcomplex in het Krakelbos** werden verschillende archeologisch opgravingen uitgevoerd vanaf het begin van de 20ste eeuw. Tijdens recent onderzoek werd ook de microtopografie in het bos bestudeerd aan de hand van laseraltimetrie waarmee ook een groot deel van het verloop van de omwalling in kaart kon worden gebracht. Het onderzoek toont aan dat een zone van ca. 90ha is omgeven door een omwalling waardoor de site van Ottenburg de grootste gekende *enclosure* site van ons land is. In 2006 onderzocht VANMONTFORD²⁵ de invloed van bodemerosie op de bewaring van de site waaruit blijkt dat erosie een acute bedreiging vormt.

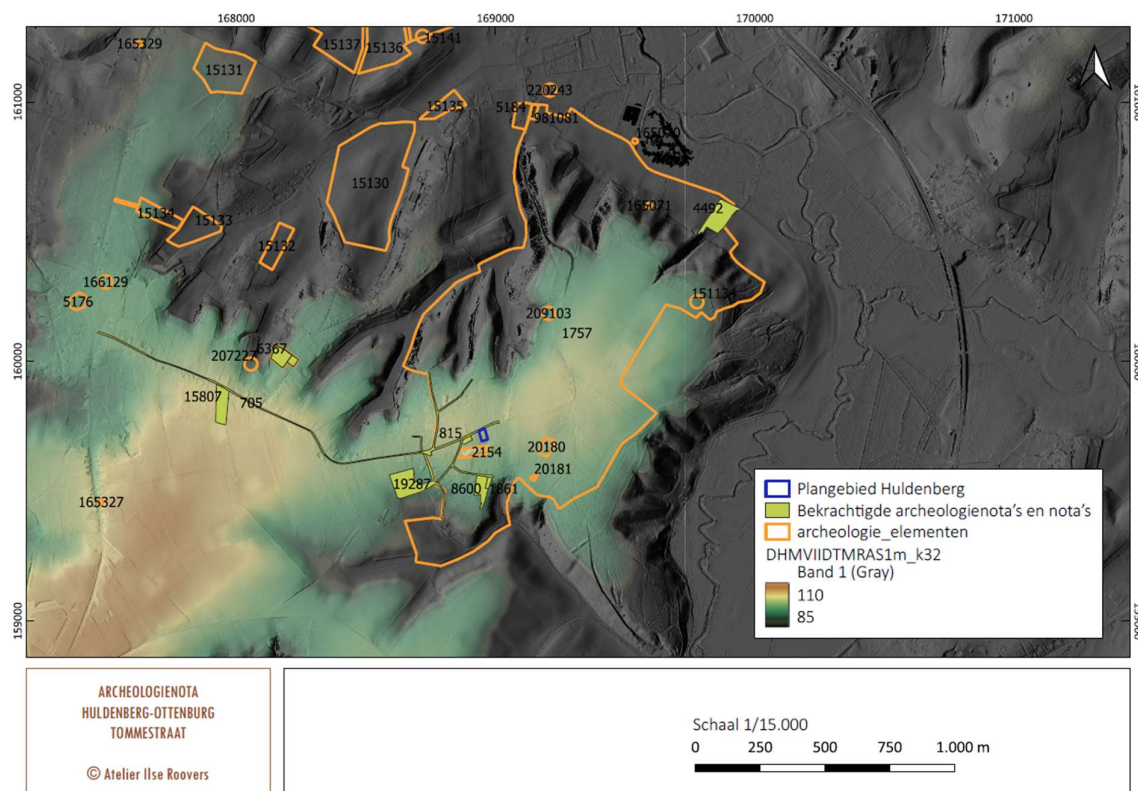
Op 17m ten zuiden van het plangebied bevindt zich het langbed **De Tomme** dat vaak geciteerd wordt als enige *long barrow* in België. *De Tomme* is sinds 1974 beschermd als cultuurhistorisch landschap. In 2013 is een prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd waarbij de neolithische ouderdom van de structuur kon aangetoond worden.

²² <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/20180> (Geraadpleegd op 24-01-2022)

²³ <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/151134> (Geraadpleegd op 24-01-2022)

²⁴ <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/209103> (Geraadpleegd op 24-01-2022)

²⁵ VANMONTFORD 2006, p. 17-28.

Figuur 19: Aanduiding van archeologische elementen, archeologienota's en nota's (bron: CAI, geopunt)

3.3 Historische context

3.3.1 Cartografische bronnen

Vanaf 1745 is *De Tomme* aangeduid op alle cartografische bronnen. Ter illustratie tonen we de **kaart van Villaret** (1745-1748)(figuur 20). Vanaf het midden van de 19de eeuw is het plangebied bebouwd. Op de **kaart van Vandermaelen** (1846-1854)(figuur 21) is er één gebouw aangeduid. De bebouwing situeert zich langs de Tommestraat. Op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840)(figuur 22) en de kaart van Popp (1842-1879) wordt het gebouw op de oostelijke grens van het perceel gesitueerd.

3.3.2 Historische topografische kaarten NGI en luchtfotografie

HISTORISCHE TOPOGRAFISCHE KAARTEN VAN HET NGI²⁶

Van het einde van de 19de eeuw tot het midden van de 20ste eeuw blijft de situatie ongewijzigd. De bewoning situeert zich in de oostelijke zone langs de Tommestraat (figuur 23). De kaart **NGI 1969** toont het huidige woonhuis met de korte zijde langs de straatkant (figuur 24).

LUCHTFOTO'S²⁷

Foto 1995

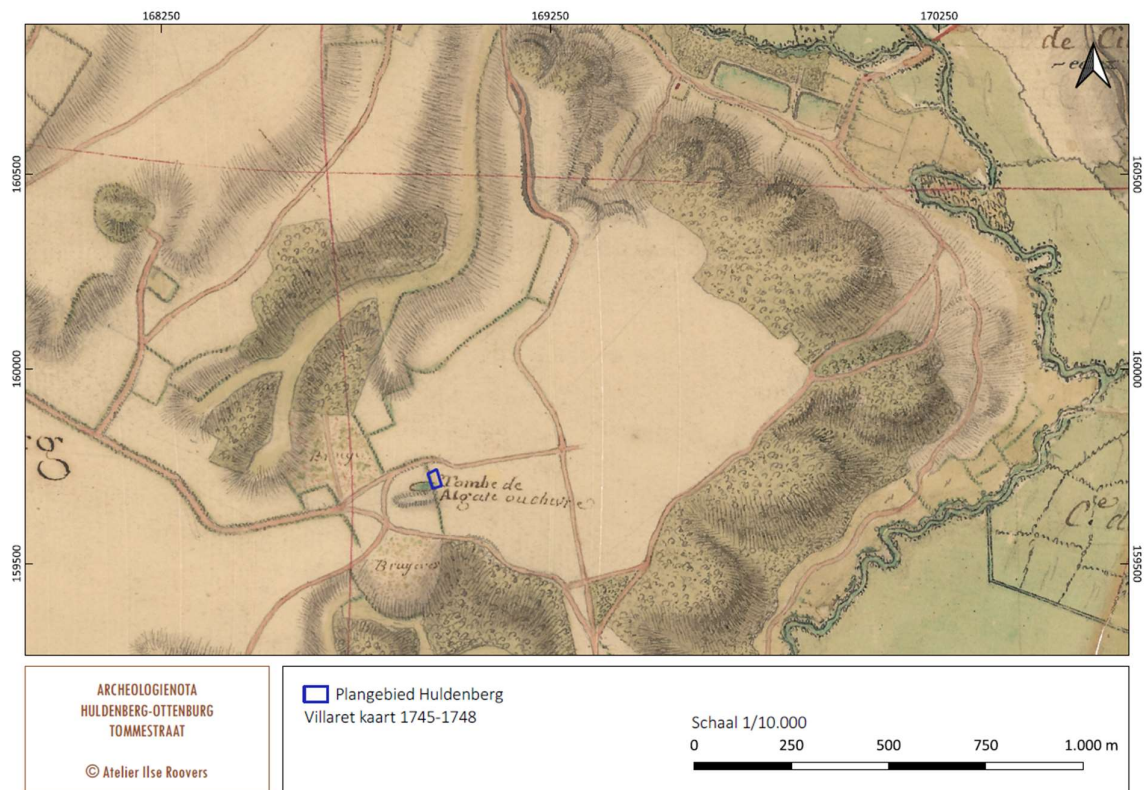
De westelijke vleugel wordt aangebouwd aan het hoofdgebouw (Figuur 25).

Foto 2000-2003

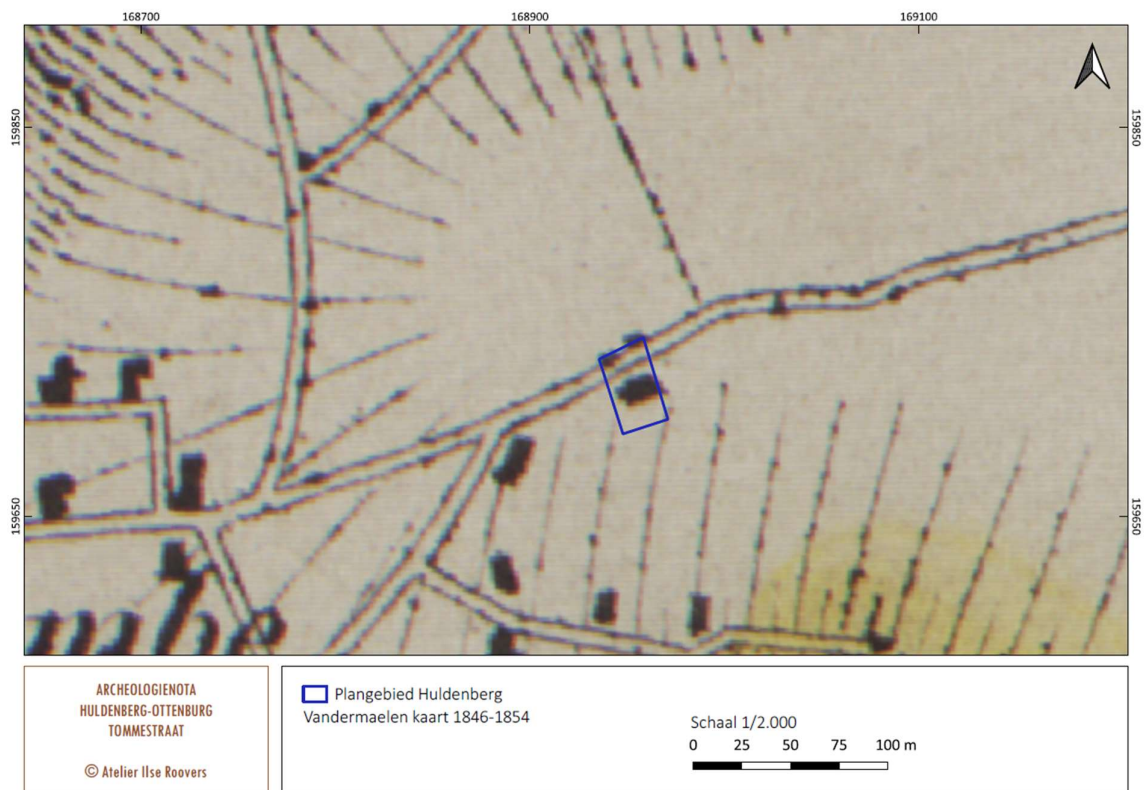
Deze foto geeft de huidige situatie weer met het hoofdgebouw, de westelijke aanbouw en de veranda in de zuidelijke hoek tussen hoofdgebouw en aanbouw (Figuur 26).

²⁶ We bekeken de topografische kaarten van het NGI van 1873, 1904, 1939, 1969, 1981 en 1989.

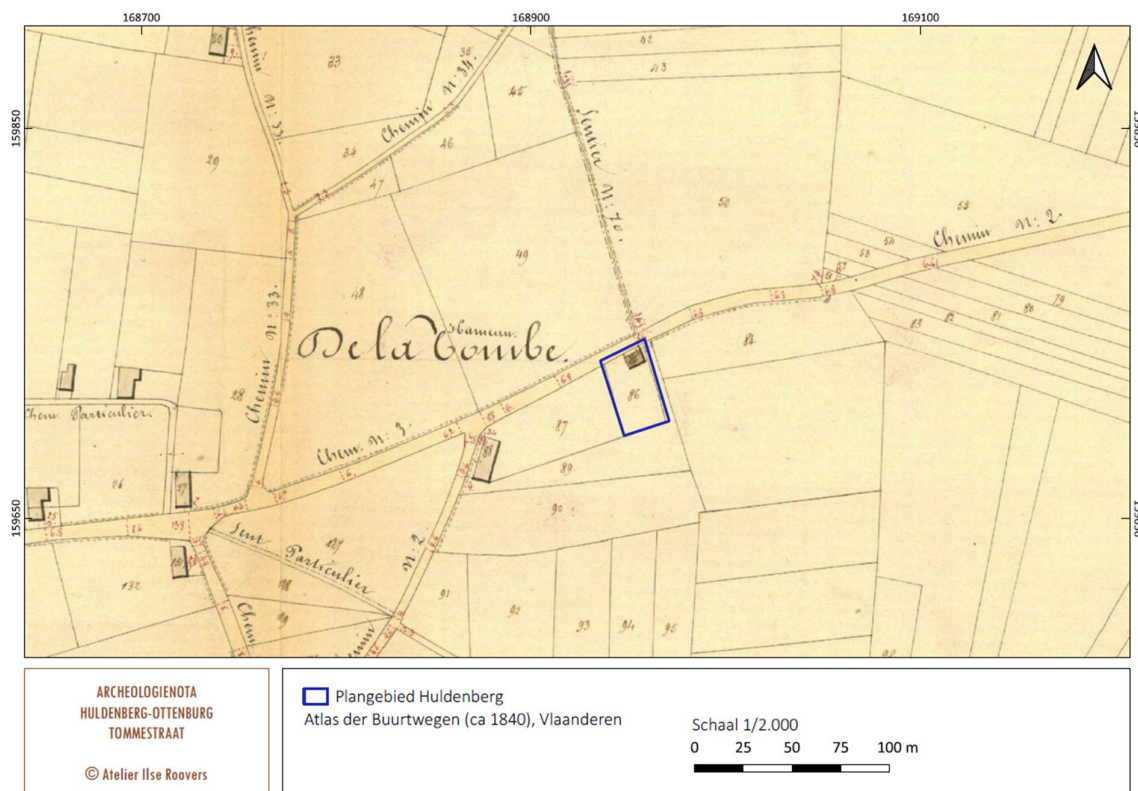
²⁷ De reeksen van 1971, 1969-179, 2000-2003, 2005-2007, 2008-2011, 2013-2015, 2016, 2017, 2018, 2019 en 2020.

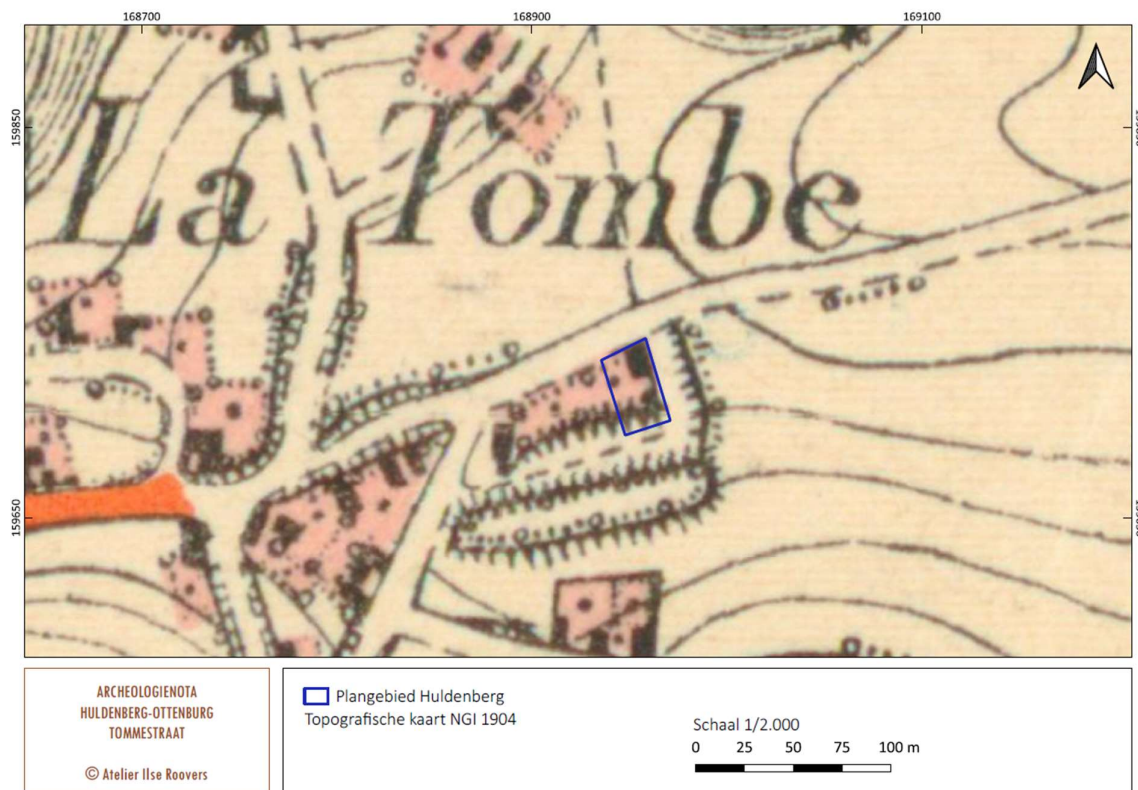
Figuur 20: Plangebied op de Villaretkaart 1777 (bron: geopunt)

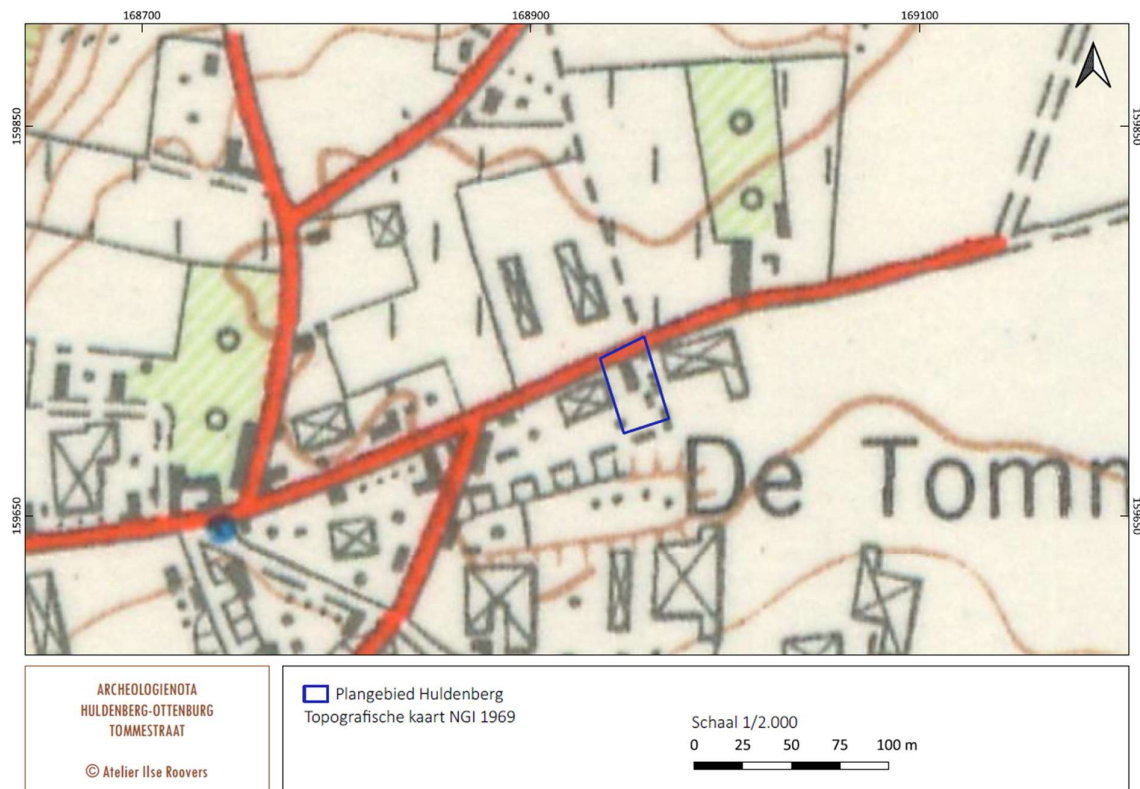
Figuur 21: Plangebied op de Vandermaelen kaart 1846-1854 (bron: geopunt)

Figuur 22: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt)

Figuur 23: Plangebied op de historische topografische kaart NGI 1904 (bron: geopunt)

Figuur 24: Plangebied op de historische topografische kaart NGI 1969 (bron: geopunt)

Figuur 25: Plangebied op de luchtfoto 1995 (bron: geopunt)

Figuur 26: Plangebied op de luchtfoto reeks 2000-2003 (bron: geopunt)

De studie van de historische context leverde de volgende resultaten op:

- Het plangebied situeert zich ten noorden van *De Tomme* en was in de 18de eeuw onbebouwd.
- In het midden van de 19de eeuw wordt het terrein voor het eerst bebouwd. Het gebouw situeert zich in de oostelijke hoek van het perceel langs de Tommestraat.
- In het midden van de 20ste eeuw wordt de 19de eeuwse bebouwing gesloopt en vervangen door het huidige woonhuis dat zich centraal op het perceel bevindt, met de korte zijde aan de Tommestraat.
- Het gebouw wordt uitgebreid met een westelijke aanbouw op het einde van de 20ste eeuw. Beginjaren 2000 wordt een veranda opgetrokken in de zuidwestelijke hoek tussen het hoofdgebouw en de aanbouw.

We besluiten dat op dit terrein reeds **bodemverstoringen** hebben plaatsgevonden in de oostelijke en centrale zone langs de Tommestraat.

4. SYNTHESE

5.1 Conclusies uit de bureaustudie en waardebeoordeling

Het plangebied Huldenberg (Ottenburg) - Tommestraat situeert zich in de Brabantse leemstreek nabij de grens met Wallonië. Het terrein ligt op de top van een uitloper van het **Brabants plateau** en heeft een hoogteverloop tussen 98.93m + TAW en 99.64m + TAW. Het hoogste punt van het plateau situeert zich op 102.02m +TAW ten zuiden van het plangebied vlakbij langbed *De Tomme*. In de ondergrond bevinden zich tertiaire afzettingen van de formatie van Brussel. Deze formatie is een zandpakket dat tijdens het eoceen, 46 miljoen jaar geleden, werd afgezet in een ondiepe zee die toen het noorden en het centrum van ons land bedekte. Hierop liggen quaternaire hellings- en/of eolische sedimenten van het profieltype 2 uit het weichseliaan en het vroeg-holoceen waarbij in het zuiden van Vlaanderen silt of loess werd afgezet. Op dit terrein is een **complex van leem- en zandleemgronden** gekarteerd zonder specificatie i.v.m. drainageklasse of profielontwikkeling. In de nabije omgeving zijn o.a. droge leembodems met textuur B-horizont en een dunne A-horizont van < 0.40m en niet-gedifferentieerde lemig zand- en zandgronden gekarteerd. Er bevindt zich vlakbij ook een groeve waar zand- en/of leemwinning heeft plaatsgevonden.

Het plangebied maakt deel uit van **de beschermde archeologische site van Ottenburg** die dateert uit het midden neolithicum. Over heel het plateau zijn oppervlaktevondsten bekend. Twee zones genoten in het verleden bijzondere aandacht: het gracht-en-walcomplex in het Krakelbos en *De Tomme*. In de jaren 1980 zijn systematische prospecties uitgevoerd op heel het plateau. Het centrale deel is minder dik bezaaid met artefacten dan de randen. Een bijzonder grote concentratie van vondsten bevindt zich in het zuidwestelijke deel van het plateau. Ter hoogte van het gracht-en-walcomplex in het Krakelbos werden verschillende archeologisch opgravingen uitgevoerd vanaf het begin van de 20ste eeuw. Tijdens recent onderzoek werd de microtopografie in het bos bestudeerd aan de hand van laseraltimetrie waarmee ook een groot deel van het verder verloop van de omwalling in kaart kon worden gebracht. Het onderzoek toont aan dat een zone van ca. 90ha is omgeven door een omwalling waardoor de site van Ottenburg de grootste gekende *enclosure* site van ons land is. In 2006 onderzocht VANMONTFORD²⁸ de invloed van bodemerosie op de bewaring van de site waaruit blijkt dat erosie een acute bedreiging vormt.

Op 17m ten zuiden van het plangebied bevindt zich het langbed ***De Tomme*** dat vaak geciteerd wordt als enige *long barrow* in België. *De Tomme* is sinds 1974 beschermd als cultuurhistorisch landschap. In 2013 is een prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd waarbij de neolithische ouderdom van de structuur kon aangetoond worden.

Binnen het plangebied zelf zijn geen archeologische vondsten geregistreerd

Het plangebied was in de 18de eeuw onbebouwd. In het midden van de 19de eeuw wordt het terrein voor het eerst bebouwd. Het gebouw situeert zich in de oostelijke hoek van het perceel langs de Tommestraat. In het midden van de 20ste eeuw wordt de 19de eeuwse bebouwing gesloopt en vervangen door het huidige woonhuis dat zich centraal op het perceel bevindt, met de korte zijde aan de Tommestraat. Het gebouw wordt uitgebreid met een westelijke aanbouw op het einde van de 20ste eeuw. Beginjaren 2000 wordt een veranda opgetrokken in de zuidwestelijke hoek tussen het hoofdgebouw en de aanbouw. We kunnen hieruit besluiten dat op dit terrein reeds **bodemverstoringen** hebben plaatsgevonden in de oostelijke en centrale zone langs de Tommestraat.

²⁸ VANMONTFORD 2006, p. 17-28.

5.2 Impact

De initiatiefnemer vraagt een bouwvergunning aan voor een **stedenbouwkundige handeling** waarbij rekening wordt gehouden met de effectieve bodemimpact van de geplande werken. De **zone met bodemimpact** bedraagt in totaal **29.20m²**. De zone wordt in overweging genomen in deze bureaustudie op basis van de definitieve bouwplannen.

5.3 Kans op kennisvermeerdering

Het plangebied maakt deel uit van de beschermde archeologische site van Ottenburg. Het perceel waar de bodemingreep is gepland, situeert zich ten noorden van *De Tomme*. Op basis van de **archeologische context** is er een **hoge verwachting** op het aantreffen van een steentijdartefactensite met focus op het midden neolithicum, en/of een sporensite.

Verdergezet onderzoek op dit terrein in het kader van de geplande bodemingreep zal echter **geen nuttige kenniswinst** opleveren omdat:

- De geplande bodemingreep (29.20m²) zal plaatsvinden binnen de contouren van de huidige bebouwing. De bestaande veranda (11.20m²) en terras (18.00m²) worden vervangen door een nieuwe veranda. De veranda grenst langs de oostzijde aan de funderingen van het woonhuis en aan een kelder waardoor de bodem hier met een buffer reeds vergraven is.
- Gezien de beperkte oppervlakte van 29.20m² die onderzocht kan worden, is de kans op nuttige kenniswinst te klein, zelfs voor een steentijdsite. De mogelijkheid ontbreekt hier om archeologische sporen te interpreteren in een ruimere context.
- Ter hoogte van het plangebied is een A-L complex gekarteerd. De variatie van de natuurlijke sedimenten die het moedermateriaal vormen, laten niet toe om een éénduidige drainageklasse en profielontwikkeling waar te nemen. De sterke variatie in het moedermateriaal zal dan ook de waarneming van archeologische sporen bemoeilijken. Gekarteerde bodems in de onmiddellijke omgeving tonen een C-horizont op <0.40m -mv.
- Op het aangrenzende perceel ten westen van het plangebied is in 2014 archeologisch onderzoek uitgevoerd door VANMONTFORD.²⁹ Tijdens de opgravingen werd vastgesteld dat de oorspronkelijke bodemopbouw hier verstoord is tot op en diepte van 0.80m -mv. Alle aangetroffen sporen kunnen in verband gebracht worden met (sub)recente tuinbouwactiviteiten.
- Uit de studie van de historische context blijkt dat op dit terrein bodemverstoringen hebben plaatsgevonden in de oostelijke en centrale zone langs de Tommestraat. In de oostelijke zone zijn er aanwijzingen van 19de eeuwse bebouwing. In de 20ste eeuw is deze structuur gesloopt en is er in het centrale deel van het perceel een nieuwe woning in drie bouwfases opgetrokken. Aanwezige archeologische structuren en sporen zijn daardoor (deels) vernietigd.

De kans op kennisvermeerdering inzake steentijd- en sporensites wordt daardoor als nihil ingeschat.

OPMERKING

Omdat het plangebied deel uitmaakt van een beschermde archeologische site is een volledige bureaustudie uitgevoerd met aandacht voor de landschappelijke, de archeologische en de historische context.

Indien het plangebied niet gelegen was in een beschermde archeologische site zou voor deze bodemingreep een nota met beperkte samenstelling hebben volstaan op basis van de volgende bepalingen in de Code van Goede Praktijk³⁰: *“Indien de confrontatie tussen de toekomstige werken en een beperkt aantal doorslaggevende aspecten uit de inschatting van de archeologische waarde van het*

²⁹ VANMONTFORD 2014, p. 25-26.

³⁰ Code van Goede Praktijk, versie 4.0, 50.

onderzochte gebied aantoont dat: ... verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met hoge waarschijnlijkheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst, dan mag het bureauonderzoek beperkt blijven tot de analyse van de geplande werken en dat beperkte aantal doorslaggevende aspecten.”

5.4 Advies

Op basis van deze bureaustudie is het mogelijk om voor het plangebied Huldenberg (Ottenburg) - Tommestraat een gefundeerd advies te formuleren:

- Verdergezet archeologisch onderzoek naar steentijdartefactensites en sporensites wordt niet geadviseerd omdat uit de bureaustudie blijkt dat de kans op kenniswinst nihil is, gebaseerd op de analyse van de landschappelijke en de historische context.
- Voor dit plangebied wegen de kosten niet op tegen de baten. Archeologische sporen, indien die aanwezig zouden zijn, kunnen slechts gedeeltelijk onderzocht worden omdat de zone met bodemimpact te klein is. Hierdoor kunnen onderzoeksvragen niet gefundeerd beantwoord worden.

De kans is vrijwel uitgesloten om nog intacte sporen aan te treffen en te interpreteren die een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan onze archeologische en historische kennis. Om deze redenen adviseren we de **vrijgave van het terrein** en stellen we geen programma van maatregelen op.

5. SAMENVATTING

Deze archeologienota is opgesteld om de locatie Huldenberg (Ottenburg) - Tommestraat op archeologisch vlak te waarderen.

De bureaustudie is uitgevoerd naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de realisatie van een **stedenbouwkundige handeling**, met name de sloop van bestaande structuren en nieuwbouw van een veranda. Bij stedenbouwkundige handelingen wordt rekening gehouden met de effectieve bodemimpact van de geplande werken. De werken met bodemimpact omvatten een zone van **ca. 29.20m²** en vinden plaats **binnen de contouren van de huidige bebouwing**.

Op basis van de studie van de archeologische context kennen we aan het plangebied een **hoge verwachting** toe op het aantreffen van steentijdartefactensites en sporensites aangezien het plangebied deel uitmaakt van de **beschermde archeologische site van Ottenburg**.

De kans op **kennisvermeerdering** wordt als **nihil** ingeschat op basis van de landschappelijke context, de historische context en de beperkte bodemimpact. Vanuit een kosten-batenanalyse is daardoor verder archeologisch onderzoek naar steentijdartefactensites en sporensites niet te verantwoorden en wordt dan ook niet geadviseerd.

Om deze redenen adviseren we de **vrijgave van het terrein** en stellen we **geen programma van maatregelen** op.

Bibliografische referenties

UITGEGEVEN BRONNEN

Agentschap Onroerend Erfgoed 2019: Code van Goede Praktijk voor de uitvoering en rapportage over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.

AUGUSTIN S., VAN ROOIJ J. & JENNES N. 2016. Tommestraat, Ottenburg (Huldenberg), *VEC Nota 8*, Brugge.

BORREMANS M. 2015. Geologie van Vlaanderen, Gent.

BURNEZ-LANOTTE L., CLARYS B., LASSERRE M. & VAN ASSCHE M. 1996. Le site Michelsberg d'Ottenburg-Grez-Doiceau (Bt). Campagne 1996, *Notae Praehistoricae* 16: 161-166.

CLARYS B., BURNEZ-LANOTTE L. & VAN ASSCHE M. 2004. L'occupation michelsberg du site d'Ottenburg - Grez-Doiceau (Bt.), prospections systématiques et nouvelles perspectives de recherches (avec une contribution de W. Van Neer et M. Udrescu), *Amphora* 82.

ERVYNCK A., DEBRUYNE S. & RIBBENS R. 2015. *Assessment, Een handleiding voor de archeoloog*. Onroerend Erfgoed, Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed.

GULLENTOPS F., CLAES S. & VANDENBERGHE N. 1995. *Geologische kaart van België, Vlaams Gewest: Leuven, kaartblad 32, 1/50 000*. Belgische Geologische Dienst en Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie, Brussel.

ROBBERECHTS B. 2021. *Archeologienota Huldenberg Ottenburg Tomme (riolering), verslag van resultaten*, Archeoworks KU Leuven, Leuven.

VAN DE KONIJNENBURG R. 1980. *Het mesolithicum in Henegouwen en Brabant ten zuiden van de lijn Roosdaal - Brussel - Orp-Jauche*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling KU Leuven, 56-67.

VANMONTFORD B., DE MAN J., LANGOHR R. & CLARYS B., Van Rompaey A. 2003. De neolithische site van Ottenburg/Grez-Doiceau geëvalueerd. Een archeologische toepassing van het Digitaal Hoogtemodel (DHM)-Vlaanderen, *Notae Praehistoricae* 23, p. 129-133.

VANMONTFORT B., DE MAN J. VAN ROMPAEY R. & CLARYS B. 2006. De evaluatie van bodemerosie op de neolithische site van Ottenburg/Grez-Doiceau, in Cousserier K., Meylemans E. & In 't Ven I. (red) *CAI-II: Thematisch inventarisatie- en evaluatieonderzoek, VIOE rapporten 2*, p. 17-28. Brussel.

VANMONTFORT B. 2013. De Tomme van Ottenburg, het meest mysterieuze monument van Vlaanderen, in *Archeologie 2013, Recent archeologisch onderzoek in Vlaams-Brabant*, 16-18.

VANMONTFORT B. 2014. Ottenburg Tommestraat 147, 147A, 148. Archeologische opgraving KU Leuven, *EPA-rapport 44*, Leuven.

YPERMAN W. 2017. *Archeologienota light: Het archeologisch bureauonderzoek aan de Nachtegaalstraat te Ottenburg*, Tienen.

DIGITALE BRONNEN

Agentschap voor geografische informatie: www.agiv.be

Agentschap onroerend erfgoed: www.onroenderfgoed.be

Bodemverkenner: www.dov.vlaanderen.be

Cartesius: www.cartesius.be

Cartoweb: www.cartoweb.be

Centraal Archeologische Inventaris: cai.erfgoed.net en

Databank ondergrond Vlaanderen: dov.vlaanderen.be

Geoportaal: geo.onroenderfgoed.be

Geopunt Vlaanderen: www.geopunt.be

Inventaris onroerend erfgoed: www.inventaris.onroenderfgoed.be

Koninklijke Bibliotheek van België: www.kbr.be

<https://onderzoeksbalans.onroenderfgoed.be/onderzoeksbalans/archeologie/neolithicum/>

Lijst van figuren

- Figuur 1: Situering van het plangebied op de topografische kaart (bron: geopunt)
- Figuur 2: Plangebied, beschermde archeologische site Ottenburg en beschermd cultuurhistorisch landschap Langbed De Tomme (bron: geopunt)
- Figuur 3: Het plangebied op het Grootchalig Referentie Bestand (bron: geopunt)
- Figuur 4: Situering van het plangebied op het gewestplan, rood/wit = woongebied met landelijk karakter, geel = agrarisch gebied, groen = natuurgebied (bron: geopunt)
- Figuur 5: Situering van het plangebied op de meest recente luchtfoto (bron: geopunt)
- Figuur 6: Plan van de bestaande toestand van het terrein op schaal 1/200 (bron: opdrachtgever).
- Figuur 7: Plan van de bestaande toestand van het woonhuis op schaal 1/100 (bron: opdrachtgever).
- Figuur 8: Plan van de nieuwe toestand van het terrein op schaal 1/200 (bron: opdrachtgever).
- Figuur 9: Detailplan van de nieuwe toestand van het woonhuis op schaal 1/100 met aanduiding van de sloopzone (bron: opdrachtgever).
- Figuur 10: Snede van de bestaande toestand op schaal 1/100 (bron: opdrachtgever).
- Figuur 11: Snede van de nieuwe toestand op schaal 1/100 (bron: opdrachtgever).
- Figuur 12: Hoogteprofiel van het plangebied (bron: geopunt).
- Figuur 13: Hoogteprofiel van de ruime omgeving waarin het langbed De Tomme duidelijk zichtbaar is (bron: geopunt).
- Figuur 14: Plangebied op het DHM II met aanduiding van hoogteprofiel 1 (bron: geopunt)
- Figuur 15: Omgeving en plangebied op het DHM II met aanduiding van hoogteprofiel 2 (bron: geopunt)
- Figuur 16: Plangebied op de Tertiair geologische kaart (bron: geopunt)
- Figuur 17: Plangebied op de Quartair geologische kaart. Geel = profieltype 2, groen-gearceerd = profieltype 3a (bron: geopunt)
- Figuur 18: Plangebied op de digitale bodemkaart (bron: geopunt)
- Figuur 19: Aanduiding van archeologische elementen, archeologienota's en nota's (bron: CAI, geopunt)
- Figuur 20: Plangebied op de Villaretkaart 1777 (bron: geopunt)
- Figuur 21: Plangebied op de Vandermaelen kaart 1846-1854 (bron: geopunt)
- Figuur 22: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt)
- Figuur 23: Plangebied op de historische topografische kaart NGI 1904 (bron: geopunt)
- Figuur 24: Plangebied op de historische topografische kaart NGI 1969 (bron: geopunt)
- Figuur 25: Plangebied op de luchtfoto 1995 (bron: geopunt)
- Figuur 26: Plangebied op de luchtfoto reeks 2000-2003 (bron: geopunt)

Lijst van foto's en tabellen

FOTO'S

- Foto 1: Zicht op de voorzijde. Noord- en oostgevel van het woonhuis Tommestraat 150 (bron: opdrachtgever).
- Foto 2: Zicht op de voorzijde. Noord- en westgevel van het woonhuis (bron: opdrachtgever).
- Foto 3: Zicht op de voorzijde. Noordgevel van het woonhuis (bron: opdrachtgever).
- Foto 4: Zicht op de achterzijde. Zuidgevel van het woonhuis (bron: opdrachtgever).
- Foto 5: Zicht op de achterzijde. Bijgebouw ten zuidoosten van het woonhuis (bron: opdrachtgever).
- Foto 6: Zicht op de achterzijde. Tuin (bron: opdrachtgever).
- Foto 7: Zicht op achterzijde. De bestaande veranda die zal worden vervangen (bron: opdrachtgever).
- Foto 8: Zicht op achterzijde. De bestaande veranda die zal worden vervangen (bron: opdrachtgever).

TABELLEN

- Tabel 1: Overzicht van de archeologische en historische perioden (bron: Onderzoeksbalans Vlaanderen)

ATELIER ILSE ROOVERS
ARCHEOLOGISCHE STUDIES